

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет професійно- педагогічної освіти
Кафедра теорії і практики технологічної та професійної освіти

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої педагогічної освіти
зі спеціальності А4 Середня освіта (Технології),
014.10 Середня освіта (Технології)

Слов'янськ/Дніпро – 2025 р.

УДК 378.016:001.89:62

М54

Методичні рекомендації з написання кваліфікаційних робіт для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої педагогічної освіти зі спеціальності «А4 Середня освіта (Технології), 014.10 Середня освіта (Технології)». Видання 2-е, допов. та виправлене / Укл. В. В. Стешенко, В. І. Бондаренко, М. Г. Погорелов. Дніпро-Слов'янськ: ДДПУ, 2025. 58 с.

Розкрито організацію самостійної роботи здобувачів другого (магістерського) рівня вищої педагогічної освіти зі спеціальності «А4 Середня освіта (Технології), 014.10 Середня освіта (Технології)» при виконанні кваліфікаційних робіт. Приведено рекомендації з написання, оформлення та захисту робіт.

Для здобувачів вищої освіти та наукових керівників кваліфікаційних робіт.

Рецензенти:

- Хижняк І. А.** доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і практики початкової освіти ДДПУ, м.м. Дніпро–Слов'янськ
- Оршанський Л. В.** доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Друкується за рішенням Вченої ради ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» від 30 червня 2025 р. (протокол №10)

© Стешенко В.В (укладання), 2020

© Бондаренко В. І.

© Погорелов М. Г.

ЗМІСТ

Вступ	4
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО КВАЛІФІКАЦІЙНІ РОБОТИ МАГІСТРІВ	6
1.1. Мета, завдання та вимоги до кваліфікаційних робіт	6
1.2. Компетентності і програмні результати здобувача вищої освіти	7
1.3. Тематика кваліфікаційних робіт	12
1.4. Структура та обсяг кваліфікаційних робіт	13
1.5. Орієнтовний зміст структурних елементів кваліфікаційних робіт	14
1.6. Орієнтовна структура змісту кваліфікаційної роботи	15
РОЗДІЛ II. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	17
2.1. Графік виконання кваліфікаційної роботи	17
2.2. Вибір теми та організація виконання кваліфікаційної роботи	20
2.3. Обґрунтування актуальності теми кваліфікаційної роботи та визначення наукового апарату дослідження	21
2.4. Вивчення стану проблеми за літературними джерелами	23
2.5. Експериментальне визначення вихідного рівня стану порушеної проблеми на практиці	24
2.6. Розробка програми формульовального етапу педагогічного експерименту	26
2.7. Розробка програми контрольного етапу педагогічного експерименту	28
2.8. Експериментальне визначення педагогічної ефективності запропонованих новацій	28
2.9. Оформлення кваліфікаційних робіт	31
2.10. Оформлення бібліографічних посилань в тексті роботи	32
2.11. Підготовка презентації доповіді по кваліфікаційній роботі	33
2.12. захист кваліфікаційних робіт	36
2.13. Оцінка захисту кваліфікаційних робіт	39
Список використаних джерел	41
Додатки	44

ВСТУП

Шановний студенте! Відповідно до освітньої програми «Середня освіта (Технології)» професійна підготовка здобувачів другого (магістерського) рівня вищої педагогічної освіти зі спеціальності А4 Середня освіта (Технології), 014 Середня освіта (Технології) в ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» має завершуватися виконанням і захистом кваліфікаційної роботи.

Одержавши завдання на кваліфікаційну роботу та методичні рекомендації з її написання, уважно ознайомтеся з ними. Це контури того, що чекає від Вас атестаційна комісія. Вам же необхідно своєю працею наповнити ці контури таким змістом, який би зміг забезпечити зростання ефективності освітнього процесу в школі. Від Вас і тільки від Вас, від Вашої винахідливості, наполегливості, рівня ерудиції буде залежати рівень розвитку розумових і трудових здібностей учнів, рівень їх готовності до життєдіяльності у високорозвиненому інформаційному суспільстві, насиченому найдосконалішими засобами праці, комунікації, транспорту тощо. Виконання кваліфікаційної роботи повинно розкрити Ваші потенційні можливості як педагога нового часу, який покликаний примножити славу вітчизняної педагогічної науки і практики.

Особливістю підготовки майбутнього вчителя є те, що він одержує освіту, яка передбачає формування інтегральної компетентності шляхом формування загальних, спеціальних і програмних результатів навчання. При чому, в процесі навчання мають бути інтегровані соціально-культурні, психолого-педагогічні та фахові (за профілем) аспекти. Інтеграція цих аспектів у освітньому процесі здійснюється на заняттях з методики викладання предмета, під час проходження практичної підготовки, при виконанні курсових і, особливо, кваліфікаційних робіт. У кваліфікаційних роботах сутність інтеграції полягає в комплексному використанні отриманих під час навчання у закладі вищої освіти знань і способів діяльності з фаху та з педагогіки й методики викладання при вирішенні поставлених у роботі завдань. Результатом кваліфікаційної роботи має бути інноваційна розробка для закладів загальної середньої або професійної освіти, ліцею, закладу вищої освіти, яка передбачає відбір, передачу та формування в учнів (студентів) відповідних компетентностей за допомогою традиційних або нових форм, методів і засобів навчання чи виховання.

Підготовка та виконання кваліфікаційної роботи передбачає роботу студента протягом усього терміну навчання і включає:

- участь у роботі проблемної групи наукового керівника;
- участь в комунікаційних заходах (конференції, вебінари, тренінги), що підтверджується відповідними сертифікатами;
- публікацію результатів наукової роботи (тез і статей) в періодичних виданнях України або зарубіжжя.

Методичні рекомендації складено на основі Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII (зі змінами), Положення про порядок створення та організацію роботи державної екзаменаційної комісії у вищих

навчальних закладах України, затверджене наказом МОН України 24.05.2013 №584, Положення про організацію освітнього процесу у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (від 28.08.2020 р.) №463), Положення про порядок створення та організацію роботи атестаційної комісії у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» від 28.08.2020 року №463; Положення про кваліфікаційні роботи у ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (від 30.08.2021 р., наказ №509), загальних вимог і правил оформлення звітів з науково-дослідної роботи (ДСТУ 8302:2015), внутрішніх нормативних документів від 28.08.2020 р. № 463 та ін. нормативних документів.

При укладанні методичних рекомендацій було враховано вимоги Державних стандартів вищої та загальної середньої освіти (2020), Професійного стандарту вчителя закладу загальної освіти (2020), вимог Національної рамки кваліфікацій (2020 із змінами), а також досвід організації та виконання кваліфікаційних (магістерських) робіт у інших закладах вищої освіти.

Бажаємо Вам творчих успіхів у Вашій нелегкій праці на благо майбутнього.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО КВАЛІФІКАЦІЙНІ РОБОТИ

1.1. Мета, завдання та вимоги до кваліфікаційних робіт

1.1.1. Кваліфікаційна робота – це самостійна науково-дослідна робота здобувача вищої освіти, виконана відповідно до вимог стандартів вищої освіти та здобутих за період навчання знань, умінь і навичок за фахом. Кваліфікаційна робота виконується під керівництвом одного з викладачів провідної кафедри (професора чи доцента) із залученням наукових консультантів протягом усього терміну навчання. Кваліфікаційна робота захищається на завершальному етапі навчання перед атестаційною комісією. На підставі публічного захисту рішенням атестаційної комісії здобувачу вищої освіти присвоюється кваліфікація та видається відповідний документ про вищу освіту.

1.1.2. *Метою* кваліфікаційної роботи є завершення підготовки студентів до професійної педагогічної діяльності інноваційного характеру, яка передбачає застосування та продукування нового знання для вирішення проблем, що виникають у навчально-виховній роботі з учнями та студентами.

Здобувачі другого (магістерського) рівня вищої педагогічної освіти зі спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) можуть виконувати кваліфікаційні роботи як науково-дослідного, так і проектно-конструкторського спрямування.

Кваліфікаційна робота науково-дослідного характеру – це самостійне дослідження студентом будь-якого актуального питання фахового, педагогічного чи комплексного аспектів його майбутньої професійної діяльності з технологічної освітньої галузі.

Кваліфікаційна робота проектно-конструкторського характеру – це самостійна комплексна робота студента, яка включає розробку нової для даної технологічної освітньої галузі знань конструкції чи технології та методику їх ефективного використання в освітньому процесі. Кваліфікаційна робота, яка передбачає здійснення розрахунків і розробку об'єкта називається проектом.

1.1.3. В *завдання* кваліфікаційних робіт входить:

– систематизація, закріплення та розширення теоретичних і практичних знань студента з фаху та використання цих знань при вирішенні конкретних наукових, технічних, економічних і педагогічних задач;

– розвиток у студентів навичок ведення самостійної творчої роботи та оволодіння методикою досліджень і експериментування при вирішенні поставлених в роботі проблем;

– виявлення рівня готовності студентів до самостійної роботи в умовах сучасної школи.

До кваліфікаційної роботи в цілому висувають певні *вимоги*, а саме:

- бути творчою роботою, яка базується на використанні статистичних даних і чинних нормативно-правових актів;
- відповідати вимогам логічного й чіткого викладання матеріалу, обґрунтованості й достовірності фактів;
- відбивати вміння здобувачів користуватися раціональними прийомами пошуку, відбору, обробки й систематизації інформації, можливості працювати над певним конкретним науковим завданням;
- мати науково-практичну цінність, поєднувати теоретичне висвітлення питання теми з аналізом практики, демонструвати загальну та освітню культуру здобувачів;
- бути правильно оформленою (чітка структура, завершеність, чітке оформлення бібліографічних покликань, списку літератури, охайність виконання).

1.2. Компетентності і програмні результати здобувача вищої освіти

В процесі написання кваліфікаційної роботи у здобувачів магістерського рівня вищої освіти розвиваються загальні і спеціальні компетентності та досягаються програмні результати, зазначені в освітньо-професійній програмі «Середня освіта (Технології)».

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ЗК)	
Визначені проєктом Стандарту МОН	
ЗК 1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 2	Здатність використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.
ЗК 3	Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.
ЗК 4	Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.
ЗК 5	Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.
ЗК 6	Здатність розробляти та презентувати освітні проєкти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.
ЗК 7	Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.
ЗК, визначені ЗВО	
ЗК 8	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
ЗК 9	Здатність спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах, використовувати різні стратегії комунікації.

СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ (СК)	
Визначені проєктом Стандарту МОН	
СК 1	Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності; усвідомлювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти, усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.
СК 2	Здатність використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати інноваційні освітні технології та методики навчання з предметної спеціальності у стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.
СК 3	Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя; створювати власний професійний імідж, презентувати результати професійної діяльності, керувати власним життям і кар'єрою.
СК 4	Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.
СК 5	Здатність використовувати ефективні шляхи мотивації учнів до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку.
СК 6	Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу; враховувати різноманітність індивідуальних особистостей здобувачів освіти та взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу на засадах партнерства та підтримки (наставництво, супервізія, інтервізія тощо).
СК 7	Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.
СК 8	Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.
Спеціальні компетентності за предметною спеціальністю «Середня освіта (Технології)», визначені проєктом Стандарту МОН	
ПК 1	Здатність до розуміння функції та тенденцій розвитку технологічної освіти, цілей, змісту та структури освітніх програм різних рівнів.
ПК 2	Здатність до формування у здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей технологічної галузі з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.
ПК 3	Здатність організувати процес творчої предметно-перетворювальної діяльності учнів і керувати його реалізацією у закладах загальної середньої та позашкільної освіти.
ПК 4	Здатність застосовувати ефективні педагогічні методики й освітні технології для забезпечення якості технологічної освіти та її оцінки.
ПК 5	Здатність сприймати інновації в галузі технології та висвітлювати їхню суть у процесі реалізації технологічної освіти.

ПК 6	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі технологічної освіти, пов'язаних із застосуванням цифрових, комп'ютерних та інформаційних технологій проектування, конструювання і моделювання, вибором матеріалів, виконанням необхідних розрахунків та оцінок.
ПК 7	Здатність до комплексного планування, організації та здійснення освітніх, творчих, науково-дослідних проєктів, підготовки аналітичної звітної документації, презентацій, портфоліо.
ПК 8	Здатність організовувати освітній процес відповідно до вимог безпеки життєдіяльності і охорони праці в межах функціональних обов'язків вчителя технологій.

Спеціальні компетентності за предметною спеціальністю «Середня освіта (Технології)», визначені ЗВО

ПК 9	Здатність до опанування сучасних технологій, нових видів техніки, інноваційних технологій та організації творчої діяльності технологічного профілю.
ПК 10	Здатність застосовувати знання сучасної техніки та технологій, практичні вміння та навички проєктної, конструкторської, виробничої діяльності при розробці та виготовленні виробів.
ПК 11	Здатність до опанування сучасних технологій обробки матеріалів, нових видів техніки, інноваційних технологій та організації творчої діяльності технологічного профілю.
ПК12	Здатність забезпечувати якість освітнього процесу в умовах формальної та неформальної освіти, ініціювати та втілювати нові ідеї й нестандартні підходи до освітньої траєкторії на науково-методологічному рівні майбутніми викладачами закладів фахової передвищої освіти.

7 – ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (ПРН)

Визначені проєктом Стандарту МОН

ПРН 1	<i>Демонструє</i> вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.
ПРН 2	<i>Демонструє</i> вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо.
ПРН 3	<i>Називає і описує</i> основні принципи, функції, сучасні форми та методи управління освітньої діяльності, <i>демонструє</i> вміння планувати й управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати її якість.
ПРН 4	<i>Формулює</i> наявні проблеми у сфері освітньої діяльності,

	<i>демонструє</i> навички їх критичного <i>аналізу</i> , <i>генерує</i> нові ідеї, <i>аргументує</i> можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність.
ПРН 5	<i>Описує</i> методiku розробки освітніх проєктів, <i>пояснює</i> зміст та призначення їх етапів, <i>аналізує</i> спроможність управління процесом їх впровадження, <i>прогнозує</i> очікувані результати.
ПРН 6	<i>Визначає і характеризує</i> основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень; <i>описує</i> апарат науково-педагогічного дослідження, <i>демонструє</i> навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження.
ПРН 7	<i>Визначає, аналізує та характеризує</i> педагогічні інновації, <i>демонструє</i> вміння їх практичного застосування у професійній діяльності.
ПРН 8	<i>Описує</i> показники якості педагогічної діяльності, <i>аналізує</i> можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, <i>визначає</i> індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, <i>обирає</i> ресурси для професійного розвитку впродовж життя.
ПРН 9	<i>Демонструє</i> уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.
ПРН 10	<i>Називає і аналізує</i> шляхи мотивації учнів до саморозвитку, <i>демонструє</i> вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності.
ПРН 11	<i>Демонструє</i> уміння <i>забезпечувати</i> конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу; <i>здійснювати</i> супервізію, інтервізію, <i>надавати</i> педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу, організувати роботу в інклюзивному освітньому середовищі
ПРН 12	<i>Знає та дотримується</i> умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.
ПРН 13	<i>Демонструє</i> здатність діяти автономно і в команді.
ПРН 14	<i>Демонструє</i> дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та <i>демонструє</i> вміння формувати її в учнів.
ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (ПРН), визначені ЗВО	
ПРН 15	<i>Здатен</i> критично осмислювати та інтегрувати знання про концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти в Україні в перебігу розв'язання складних задач у широких мультидисциплінарних контекстах.
ПРН 16	<i>Демонструє</i> здатність спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах, використовувати комунікативні стратегії, формувати у здобувачів здатність до міжособистісної взаємодії.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ для предметної спеціальності «Середня освіта (Технології)», визначені проектом Стандарту	
ПРН 17	<i>Використовує</i> загальноприйнятту технічну термінологію державною мовою під час планування і реалізації проєкту; <i>обґрунтовує</i> усно і письмово державною мовою технології проєктування і виготовлення виробів.
ПРН 18	<i>Демонструє</i> навички з читання технологічних карт, розуміння технічних записів у інструкціях та інших матеріалах іноземними мовами.
ПРН 19	<i>Вибирає</i> відповідні математичні методи для виконання технологічних завдань у різних сферах діяльності; <i>використовує</i> або <i>будує</i> прості математичні моделі для розв'язання технологічних проблем.
ПРН 20	<i>Демонструє</i> вміння використовувати знання з природничих, технічних та технологічних наук для формулювання мети творчого технологічного проєкту, визначення шляхів її досягнення, пошуку обґрунтованих рішень і формулювання висновків.
ПРН 21	<i>Демонструє</i> вміння трансформувати здобуті знання про матеріали, технології та обладнання для удосконалення технологічного процесу, створення нового чи покращення існуючого продукту (послуги) наданням йому нових якостей.
ПРН 22	<i>Пояснює</i> способи розумного і раціонального використання природних ресурсів, ощадливого використання матеріалів у процесах предметно-перетворювальної діяльності; <i>оцінює</i> вплив технологічних процесів на стан навколишнього середовища.
ПРН 23	<i>Демонструє</i> навички технічного проєктування та моделювання з використанням цифрового середовища.
ПРН 24	<i>Відтворює</i> нормативні положення щодо охорони праці та техніки безпеки під час експлуатації інструментів і технологічного обладнання в навчальному процесі, забезпечення протипожежної безпеки та захисту довкілля у процесах предметно-перетворювальної діяльності, а також дії учасників навчального процесу під час надзвичайних ситуацій.
ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ для предметної спеціальності «Середня освіта (Технології)», визначені ЗВО	
ПРН 25	<i>Виконувати</i> ескізне проєктування, креслення деталей і складальних одиниць, <i>розробляти</i> технологічну послідовність виготовлення виробу з використання комп'ютерних програм.
ПРН 26	<i>Застосовувати</i> сучасні методи й освітні технології на базі комп'ютерної техніки у професійній діяльності вчителя трудового навчання та технологій.

ПРН 27	<i>Створювати комп'ютерні моделі та дизайн розробки виробів.</i>
ПРН 28	<i>Застосовувати знання та уміння з моделювання та дизайну виробів, нових видів техніки, інноваційних технологій та організації творчої діяльності технологічного профілю.</i>
ПРН 29	<i>Застосовувати практичні вміння та навички проєктної конструкторської діяльності при розробці та виготовленні виробів.</i>
ПРН 30	<i>Застосовувати знання та уміння та спеціалізоване уміння з технологій обробки матеріалів, нових видів техніки, інноваційних технологій та організації творчої діяльності технологічного профілю.</i>
ПРН 31	<i>Забезпечувати теоретичну, практичну і методичну готовність здобувачів в закладах фахової передвищої освіти; проявляти креативність, гнучкість, критичність, системність та оперативність мислення у професійній діяльності.</i>

1.3. Тематика кваліфікаційних робіт

1.3.1. В основу кваліфікаційної роботи можуть бути покладені:

- аналітичні та експериментальні дослідження чи практичні розробки, виконані студентами в плані госпрозрахункових або держбюджетних тем кафедр;
- оригінальні авторські розробки студентів;
- заявки освітніх закладів, виробничих установ і т. ін.

1.3.2. Тематика кваліфікаційних робіт повинна задовольняти таким вимогам:

- сприяти набуттю здобувачами вищої освіти компетентностей, направлених на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> ;
- бути орієнтованою на дослідницький або методичний аспект з елементами новизни при розробці проблеми;
- відповідати типовим задачам діяльності вчителя трудового навчання і технологій з навчальної, виховної, навчально-методичної чи організаційно-управлінської роботи;
- забезпечувати в комплексі інтеграцію загально-педагогічної та фахової підготовки майбутнього вчителя;
- враховувати реальні завдання закладів освіти та виробництва, вирішувати актуальні проблеми школи;
- відповідати сучасному стану розвитку науки і техніки;
- відповідати обсягу одержаних студентом під час навчання теоретичних знань і практичних умінь та навичок.

1.3.3. Тематику кваліфікаційних робіт розробляють на провідній кафедрі. При цьому керуються виробничими функціями та типовими задачами професійної діяльності вчителя трудового навчання і технологій (Додаток А). Кожного року в квітні-травні місяці відповідна тематика розглядається та затверджується на наступний навчальний рік на засіданні вченої ради факультету (університету).

1.3.4. Відповідно до освітньої програми кваліфікаційні роботи в залежності від мети дослідження та поставлених завдань можуть бути представлені в більшій мірі одним із розділів: теоретичним або методичним. Відповідно, їх умовно можна поділити на дослідницькі роботи психолого-педагогічного та методичного спрямування.

1.3.5. Орієнтовні теми кваліфікаційних робіт психолого-педагогічного спрямування:

1.3.5.1. Формування в учнів (студентів) дослідницьких умінь в процесі виконання лабораторних робіт;

1.3.5.2. Реалізація демократичного принципу самоорганізації у процесі самостійної роботи учнів на уроках трудового навчання;

1.3.5.3. Формування в учнів екологічної культури на уроках трудового навчання в умовах дистанційної освіти.

1.3.6. Орієнтовні теми кваліфікаційних робіт психолого-педагогічного спрямування:

1.3.6.1. Методика навчання студентів проєктуванню методичних матеріалів (стендів, макетів, методичних розробок і т. ін.) для профільної підготовки учнів старших класів;

1.3.6.2. Методика навчання учнів технологіям профільного навчання (за вибором);

1.3.6.3. Методика навчання учнів технологіям моделювання та дизайну виробів (за вибором).

1.4. Структура та обсяг кваліфікаційних робіт

1.4.1. Кваліфікаційна робота повинна включати: титульний лист (Додаток Г), завдання (Додаток Б), план-графік виконання роботи (Додаток В), анотацію українською та англійською мовами з ключовими словами, зміст, перелік умовних позначень (при необхідності), вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки (при необхідності), а також графічні матеріали, комп'ютерну презентацію або виготовлені об'єкти, моделі, макети, натурні зразки (при необхідності) та т. ін.

1.4.2. Кваліфікаційна робота незалежно від тематичного напрямку має також включати графічні матеріали (креслення) (не менше 3 листів формату А1). Графічні матеріали можуть бути частково, або повністю замінені комп'ютерною презентацією.

1.4.3. Комп'ютерну презентацію виконаного дослідження обсягом не більше 12 слайдів.

1.4.4. Магістерські кваліфікаційні роботи повинні мати обсяг 2,0–3,5 друкованих аркуша, тобто орієнтовно 45–63 сторінки комп'ютерного тексту через 1,5 міжстрочних інтервали.

Рекомендований обсяг яких структурних елементів наведено в табл. 2

Таблиця 2

Рекомендований обсяг структурних елементів кваліфікаційної роботи

Назва структурної частини	Рекомендований обсяг сторінок
Титульна сторінка	1
Анотація	1
Abstract	1
Зміст	1
Вступ	3–4
Основна частина роботи, поділена на розділи, підрозділи та пункти	до 40
Висновки	2–3
Список використаних джерел	2 (не менше 30 назв)
Додатки (за необхідністю)	до 15

1.5. Орієнтовний зміст структурних елементів кваліфікаційних робіт

1.5.1. До змісту кваліфікаційних робіт висуваються такі загальні вимоги:

- формулювання наукової, науково-технічної задачі, аналіз стану вирішення проблеми за матеріалами вітчизняних і зарубіжних публікацій;
- аналіз методів і методик досліджень, які застосовуються при розв'язанні науково-дослідної задачі;
- науковий аналіз і узагальнення фактичного матеріалу;
- викладення нових результатів та оцінка їх теоретичного, прикладного або науково-методичного значення.

1.5.2. Орієнтовний зміст структурних елементів кваліфікаційних робіт має включати:

1.5.2.1. *Вступ* до кваліфікаційної роботи має містити актуальність теми дослідження, науковий апарат та характеристику структури роботи.

Актуальність теми дослідження передбачає обґрунтування необхідності дослідження обраної теми.

В *актуальності* теми дослідження відображається:

- соціальна важливість порушеної проблеми;
- напрями її вирішення, визначені в державних документах;

- ступінь розробленості проблеми в наукових дослідженнях;
- практична необхідність вирішення поставленої проблеми;
- визначення невирішених аспектів.

Науковий апарат дослідження відображає вихідні позиції та віхи роботи.

У науковому апараті дослідження вказується об'єкт, предмет, мета завдання, гіпотезу, методи, новизна та практична значимість дослідження.

Характеристика структури роботи має давати уявлення про кількість розділів і обсяг виконаної роботи, кількість таблиць, рисунків, наявність додатків.

1.5.2.2. *Основна частина* кваліфікаційної роботи може мати декілька розділів і підрозділів, у яких відображається логіка наукового дослідження та теоретичні аспекти теми на підставі аналізу використаних публікацій, порушені дискусійні питання, позиція автора результати виконаного дослідження, а саме:

- огляд літератури за темою дослідження, аналіз ситуації за проблемою, опис здійснених досліджень і розробок та застосованих при цьому методик, відомості про локальні результати досліджень і розробок, опис шляхів розв'язання проблеми, пропозиції та рекомендації, узагальнення результатів дослідження;

- розробка нових шляхів, засобів і методів розв'язання порушеної проблеми;

- опис методики реалізації цих шляхів, засобів і методів;

- опис програми експериментальної перевірки запропонованих новацій, ходу експериментальної перевірки та отриманих результатів.

Підрозділи повинні мати заголовки, які відбивають її зміст.

1.5.2.3. *Висновки* – це підсумок роботи, опис отриманих в дослідженні результатів, а також рекомендацій про можливість їх запровадження в практику.

1.5.2.4. *Список використаних джерел* має відображати тільки використані джерела. Список складається з урахуванням правил оформлення бібліографії та вміщує: назви використаних державних документів, наукової літератури, практичних матеріалів тощо.

Список літератури обов'язково має включати не менше 25% зарубіжних джерел, які презентують досвід країн світу з окресленої проблеми дослідження.

1.5.2.5. В *додатки* до кваліфікаційної роботи виносяться допоміжний (технічний) матеріал: анкети, опитувальники, таблиці цифрових даних, громіздкі розрахунки, схеми та алгоритми, інструкції та методики, ілюстрації допоміжного характеру, дидактичний матеріал, який використовувався на різних етапах експерименту, розробки занять тощо.

1.6. Орієнтовна структура змісту кваліфікаційної роботи

Структурними елементами кваліфікаційної роботи *психолого-педагогічного спрямування* (зразок) є:

Вступ

Розділ 1. Теоретичні основи формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи

1.1. Формування культури споживання особистості у наукових дослідженнях.

1.2. Сутність, структура та зміст навчання учнів культурі споживання в закладах загальної середньої освіти.

Висновки до першого розділу.

Розділ 2. Теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи

2.1. Педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх учителів технологій до формування культури споживання в учнів.

2.2. Технологія реалізації педагогічних умов ефективного формування культури споживання в учнів.

Висновки до другого розділу.

Розділ 3. Експериментальна перевірка педагогічних умов формування культури споживання в учнів загальноосвітньої школи

3.1. Вивчення та аналіз стану формування культури споживання в учнів.

3.2. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування культури споживання в учнів та технології їх реалізації.

Висновки до третього розділу.

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

РОЗДІЛ II

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Графік виконання кваліфікаційної роботи

2.1.1. Підготовка кваліфікаційної роботи здобувачами магістерського рівня вищої освіти зі спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) проводиться відповідно до навчальних планів спеціальності у першому, другому та третьому навчальних семестрах і узгоджується в третьому семестрі з виробничою практичною підготовкою в закладах загальної середньої освіти. Графік підготовки кваліфікаційної роботи та проходження виробничої практичної підготовки представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Графік підготовки кваліфікаційної роботи та проходження виробничої практичної підготовки

1 семестр	2 семестр	3 семестр	
Робота над темою в проблемній групі	Робота над темою в проблемній групі	Робота над темою під час практичної підготовки	Написання та оформлення кваліфікаційної роботи
Підготовка тез або наукової статті	Підготовка наукової статті	Експериментальна перевірка отриманих результатів	Підготовка кваліфікаційної роботи до захисту та захист

2.1.2. Робота над темою в 1 семестрі. У I семестрі здобувач має визначитися з науковим керівником і темою кваліфікаційної роботи та почати працювати в проблемній групі наукового керівника. А саме:

2.1.2.1. Вибрати тему дослідження із запропонованого кафедрою переліку або запропонувати свою.

Для цього слід ознайомитися зі станом розробки проблеми за сучасними літературними джерелами (статті в журналах і наукових збірниках, книги), основними нормативними документами, вивчити відповідну педагогічну документацію, вивчити та проаналізувати передовий педагогічний досвід тощо.

Результатом такої роботи має стати бібліографічний список опрацьованих літературних джерел та обґрунтування актуальності порушеної в темі дослідження проблеми.

2.1.2.2. Уточнити формулювання теми, обґрунтувати її актуальність, визначити науковий апарат дослідження.

Для цього необхідно сформулювати об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження, визначити основні поняття з порушеної проблеми.

Результатом такої роботи мають бути складені вступ до кваліфікаційної роботи, початковий план її виконання та глосарій – список основних понять з проблеми дослідження з їх визначеннями. Для кожного поняття має бути вказане першоджерело. Список таких першоджерел може скласти основу списку використаних джерел дослідження.

2.1.2.3. Скласти план-проспект роботи кваліфікаційної роботи та подати тему для розгляду на засіданні кафедри і затвердження вченою радою факультету/університету в жовтні/листопаді місяці.

2.1.2.4. Приступити до вивчення стану проблеми за літературними джерелами (навчальними посібниками з педагогіки, методики навчання технологій тощо, науковою періодичною літературою, монографіями).

У процесі такої роботи необхідно складати анотації опрацьованих матеріалів і бібліографічні картки, а також плани-конспекти та виготовити ксерокопії найбільш цікавих матеріалів.

Результатом такої роботи має бути реферат з теми дослідження, який можна буде представити у вигляді тез на студентську наукову конференцію або у вигляді статті.

2.1.3. У *II семестрі* слід приступити до виконання початкового плану дослідження у складі проблемної групи наукового керівника та виконати наступну роботу.

2.1.3.1. Продовжити вивчення стану порушеної проблеми та розкрити сутність, структуру і зміст предмета дослідження.

Результатом такої роботи може бути текст підрозділів першого розділу, який доцільно спочатку подати тезисно на науково-практичну конференцію, або опублікувати в одній-двох статтях.

2.1.3.2. Експериментально встановити вихідний рівень стану порушеної проблеми на практиці. Для цього слід:

- визначити залежну перемінну та критерії, показники й рівень її проявлення;
- розробити програму констатувального етапу педагогічного експерименту;
- за цією програмою провести дослідження рівня проявлення залежної перемінної в типових умовах організації освітнього процесу;
- отримані результати представити в таблицях, графіках, діаграмах і здійснити їх кількісний аналіз;
- математично визначити вірогідність та достовірність отриманих результатів;
- здійснити якісний аналіз отриманих результатів, виявити причини і встановити взаємозв'язки та залежності в залежній перемінній;
- скласти план подальшої розробки проблеми.

Результатом такої роботи має бути текст підрозділів другого розділу, який для апробації доцільно спочатку подати тезисно на науково-практичну конференцію, або опублікувати в одній-двох статтях.

2.1.3.3. Розробити/спроектувати заходи щодо вирішення порушеної проблеми – впливу залежної перемінної на незалежну. Для цього слід:

- розробити технологію, методику чи структурно-функціональну модель формування певних якостей у здобувачів освіти;

- скласти програму формувального етапу педагогічного експерименту, який провести в експериментальних групах упродовж 10 тижнів під час виробничої практично підготовки у III семестрі;

- скласти програму проведення контрольного етапу педагогічного експерименту, який провести в експериментальних групах в кінці виробничої педагогічної підготовки.

Результатом такої роботи має бути текст другого та третього розділу, який для апробації також доцільно спочатку подати тезисно на науково-практичну конференцію, або опублікувати як статтю.

2.1.4. У III семестрі необхідно перевірити педагогічну ефективність запропонованих новацій під час виробничої практичної підготовки у закладі загальної освіти, оформити роботу та підготувати її до захисту.

2.1.4.1. Для перевірки педагогічної ефективності запропонованих новацій необхідно:

- провести формувальний етап педагогічного експерименту в експериментальних групах (класах) за раніше складеною програмою (тобто провести навчальні заняття, виховні заходи тощо за запропонованою методикою чи технологією);

- провести контрольний етап педагогічного експерименту (за розробленими методиками діагностувати зміни показників залежної перемінної під впливом незалежної);

- отримані результати представити в таблицях, графіках, діаграмах, здійснити їх кількісний аналіз;

- математично визначити вірогідність і достовірність отриманих результатів;

- здійснити якісний аналіз отриманих результатів, зробити висновки про педагогічну ефективність запропонованих новацій;

- скласти загальні висновки до виконаного дослідження.

Результатом такої роботи має бути текст підрозділів третього розділу, який також доцільно подати тезисно на науково-практичну конференцію, або опублікувати в одній-двох статтях.

2.1.4.2. Для підготовки кваліфікаційної роботи до захисту необхідно:

- оформити роботу відповідно до встановлених вимог;

- перевірити роботу на унікальність тексту, яка має становити не менше 75%, та оприлюднити роботу на офіційному вебсайті університету не пізніше ніж за два тижні до захисту;

- підготувати до захисту доповідь і презентацію;

- подати роботу науковому керівнику та отримати у нього відгук;

- отримати у рецензента рецензію та дати відповіді на зауваження.

2.2. Вибір теми та організація виконання кваліфікаційної роботи

2.2.1. Вибір теми кваліфікаційної роботи може ґрунтуватися на матеріалах курсових чи наукових робіт, виконаних здобувачем раніше.

Виконання роботи за однією темою та подібними планами декількох здобувачів не дозволяється.

2.2.2. З тематикою кваліфікаційних робіт необхідно узгоджувати також тематику виступів студентів на щорічних наукових конференціях. Це пов'язано з тим, що кваліфікаційна робота в значній мірі є результатом науково-дослідної роботи студентів, а також з тим, що на конференціях обов'язково заслуховують доповіді всіх магістрантів. Така апробація дозволяє здобувачам освіти набути досвіду публічного захисту, а науковим керівникам завчасно діагностувати й ліквідувати недоліки, виявлені при обговоренні доповіді.

2.2.3. Після вибору, узгодження та уточнення теми, матеріально-технічних можливостей кафедри або базової установи студент подає заяву на ім'я ректора про одержання дозволу на виконання кваліфікаційної роботи та складений разом з науковим керівником план-завдання, які підписує сам студент і науковий керівник. Після обговорення та схвалення на засіданні кафедри обраної студентом теми заява та завдання підписуються завідувачем кафедри й передаються до навчальної частини університету. Далі тема затверджується на засіданні вченої ради університету (факультету). За поданням керівника кваліфікаційної роботи студента кафедра подає на затвердження консультантів з окремих її розділів і витрати часу на кожен з них.

2.2.4. Після одержання завдання студент разом з науковим керівником складає календарний план виконання роботи і графік консультацій та приступає до її написання. Відповідно до календарного плану та графіку студент має один раз за семестр звітуватися про виконану роботу.

2.2.5. Керівник та консультант дають магістрантові орієнтовний перелік літератури, допомагають скласти план і методику експерименту. Керівник організовує самостійну роботу студента щодо опрацювання літературних джерел, зі збирання первинного матеріалу, виготовлення необхідних пристосувань, роздаткового матеріалу, проведення експерименту тощо. При необхідності студент може бути направлений у відрядження. Кафедра забезпечує всі умови, для апробації, дослідження та впровадження розроблених у ході роботи пристосувань, методів, технологій, методик і інших результатів.

2.2.6. У ході опрацювання літературних джерел, розробки проблеми дослідження іноді виникає необхідність щодо уточнення або зміни теми кваліфікаційної роботи. Це можливо зробити протягом I семестру, подавши відповідне обґрунтування на кафедру.

2.3. Обґрунтування актуальності теми кваліфікаційної роботи та визначення наукового апарату дослідження

2.3.2. При визначенні наукового апарату слід керуватися такими визначенням його основних понять.

2.3.2.1. *Актуальність дослідження* – це сформульована необхідність і своєчасність вивчення та розв'язання поставленої проблеми для подальшого розвитку педагогічної теорії й практики, а також суперечностей, що виникають між соціальними потребами (попитом на наукові ідеї та рекомендації) і наявними засобами їх задоволення, які може надати наука та практика.

Обґрунтовуючи актуальність теоретичних досліджень беруть до уваги вплив запланованих результатів на існуючі теоретичні уявлення в даній галузі. Обґрунтовуючи актуальність прикладних досліджень беруть до уваги практичну потребу в опрацюванні теми, ступінь розв'язання даного питання в педагогічній практиці, прогнозований соціально-економічний ефект від упровадження одержаних результатів.

В актуальності дуже коротко вказується, хто з науковців і в яких аспектах розглядував проблему, що ними зроблено, що лишилося поза їх увагою, що підлягає розгляду. Цей виклад закінчується висновком про те, що, незважаючи на наявні праці, наукові знання в розглядуваній галузі недостатні або застарілі, або зовсім відсутні. Це дає можливість з'ясувати суперечності між досягнутим рівнем педагогічного знання і проблемами розвитку теорії й практики.

2.3.2.2. *Об'єкт дослідження* в педагогіці – це конкретний процес чи явище, яке існує незалежно від дослідника і на яке спрямована пізнавальна його діяльність.

Основними об'єктами педагогічних досліджень є діяльність учителів і вихователів, дітей і учнів, педагогічні стосунки, організація, управління навчально-пізнавальною діяльністю дітей, навчально-виховним процесом тощо.

2.3.2.3. *Предмет дослідження* – це той аспект (властивості та відношення) об'єкта, який підлягають безпосередньому дослідженню, розробки. Тобто це те, що в об'єкті дослідження дістає наукове пояснення. В одному й тому ж об'єкті дослідження можуть бути виділені різні предмети.

Предметами дослідження в педагогічних об'єктах можуть бути зміст, форми й методи організації та проведення педагогічного процесу, шляхи його удосконалення, педагогічні умови, особливості чи тенденції розвитку, поведінка учнів, особистісні якості, інтереси, мотиви тощо.

2.3.2.4. *Мета дослідження* – обґрунтоване уявлення про загальні кінцеві чи проміжні результати наукового пошуку, на досягнення якого спрямоване дослідження. Вона повинна узгоджуватися з назвою роботи та вказувати, на яких наукових передумовах базується, чим і як досягається (із залученням яких наукових гіпотез, ідей, явищ, законів і т. ін.). Досягнення мети повинно бути вказане у загальних висновках.

У якості мети педагогічного дослідження можуть бути: виявлення залежностей, існуючих зв'язків, визначення причин, розробка теоретичних основ, визначення можливостей тощо.

При формулювання мети дослідження не бажано вживати такі обороти, як: "обґрунтування та розробка наукових основ, принципів створення нових технологій..." або "розробка методів і засобів підвищення ефективності за рахунок вдосконалення..." та ін., без конкретизації наукових передумов, на яких базується досягнення поставленого завдання.

2.3.2.5. *Завдання дослідження* – це кроки чи етапи досягнення мети. Завдання завжди містять відоме й невідоме, те, що вимагає конкретних дій для досягнення мети. Дослідження може бути малопродуктивним, якщо тема не розкрита в конкретних завданнях.

Завдання дослідження формулюються у формі переліку дій: "вивчити...", "проаналізувати...", "встановити...", "вияснити...", "обґрунтувати..." та ін. Формулювати завдання слід якомога ретельніше, оскільки опис їх вирішення становитиме зміст розділів і підрозділів дослідницької роботи. Це важливо ще й тому, що назви таких розділів мають відповідати конкретним завданням і результатам дослідження [25, с. 49].

Завданнями дослідження частіше всього є такі:

- вивчення стану проблеми (об'єкта дослідження) за літературними джерелами та за результатами педагогічної практики;
- розробка методики дослідження педагогічного явища чи об'єкта (предмета);
- визначення педагогічних умов, які обумовлені метою, та їх педагогічної доцільності (педагогічний експеримент).

2.3.2.6. *Гіпотеза дослідження* – це недоведена теза, яка передбачає можливу відповідь на поставлене завдання та включає передбачувані зв'язки між фактами, що вивчаються [25, с. 50]. Гіпотези бувають індуктивні й дедуктивні, наукові й робочі. Гіпотеза формулюється звичайно у вигляді: «якщо має місце А, то матиме місце Б при виконанні умови С» [20, с. 16].

Гіпотеза дослідження розглядається як система наукових припущень, за допомогою яких на підставі ряду фактів робиться висновок про існування об'єкта, зв'язок або причини явища. Потреба в гіпотезі виникає в науці тоді, коли незрозумілий зв'язок між явищами, причина їх, хоча відомо багато обставин, що передують або супроводжують його; коли за деякими характеристиками сучасного треба встановити картину минулого; на підставі минулого і сучасного зробити висновок про майбутній розвиток явища. Гіпотеза має ймовірний характер і потребує перевірки, доведення. Після такої перевірки гіпотеза або стає науковою теорією, або відозмінюється.

Вимогами до гіпотези є [28; 31]: новизна досліджуваних відношень, виявлення залежностей, що існують між певними факторами, адекватність проблемі дослідження, врахування раніше відкритих закономірностей, визначення умов для усунення недоліків, розумне та виважене передбачення, можливість емпіричної перевірки, чіткість та простота формулювання тощо

2.3.2.7. *Методи дослідження* – способи пізнання явищ дійсності, їх взаємозв'язків і розвитку. У вступі подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої мети – теоретичних, соціологічних, емпіричних, математичних. Перераховують їх відповідно до змісту роботи з

зазначенням, що саме досліджувалося (чи буде досліджуватися) тим чи іншим методом.

2.3.2.8. *Наукова новизна одержаних результатів* – коротка анотація нових наукових положень (рішень), запропонованих дослідником вперше. В науковій новизні необхідно показати відмінність одержаних результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (вперше одержано, удосконалено, дістало подальший розвиток). Науковою новизною можуть бути як теоретичні положення, так і практичні рекомендації, які раніше не були відомими у педагогічній науці та практиці.

2.3.2.9. *Практичне значення одержаних результатів* – відомості про наукове використання отриманих результатів досліджень, або про їх практичне застосування. Практичним значенням може бути обґрунтована нова методична система, правило, пропозиція, рекомендація, педагогічний засіб, вимога тощо.

2.4. Вивчення стану проблеми за літературними джерелами

Вивчення стану порушеної проблеми доцільно здійснювати за літературними джерелами в такій послідовності:

2.4.1. Спочатку ознайомитися з відповідним матеріалом навчальних посібників і підручників з педагогіки та методики навчання технологій тощо.

2.4.2. Потім перейти до пошуку необхідних матеріалів у наукових періодичних виданнях, а саме: в журналах «Трудова підготовка в рідній школі», «Рідна школа», журнал-газеті «Трудове навчання», науково-методичних збірках «Проблеми трудової та професійної підготовки», «Гуманізація навчально-виховного процесу», «Професіоналізм педагога» та ін.

2.4.3. Далі слід звернутися до монографій з порушеної проблеми. У Етимологічному словнику української мови (2013) поняття «*монографія*» визначається як наукове дослідження, присвячене одній темі, або як наукова праця, що належить одному чи кільком авторам, у вигляді книги з поглибленим вивченням однієї або кількох (тісно пов'язаних між собою) тем. У монографії подається детальний опис методики дослідження, виклад результатів проведеної роботи та її інтерпретація.

2.4.4. Після цього доцільно опрацювати іноземну літературу, яку можна знайти за посиланнями на пошукові системи та бази даних. Це: Google Scholar, Web of Science, Scopus, Academia.edu, ResearchGate та ін.

Пошук інформації в Google здійснюється за ключовими словами. Це можна зробити за посиланням: URL :

http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16432/Google_Search.pdf?sequence=3&isAllowed=y.

Для пошуку інформації за ключовими словами у джерельній базі платформи Web of Science необхідно зайти на сайт цієї платформи. Безкоштовно це можна зробити тільки на комп'ютерах, що знаходяться в навчальних корпусах ДДПУ.

Безкоштовний пошук інформації в реферативній базі та наукометричній

платформі Scopus також можливий лише на комп'ютерах ДДПУ.

Пошук інформації на платформі Academia.edu можливий на сайті <https://www.academia.edu/>. Для отримання доступу до матеріалів платформи обов'язковою є реєстрація, яка може бути проведена через використання Google або Facebook профілю.

Пошук інформації на платформі ResearchGate здійснюється на сайті <https://www.researchgate.net/> безкоштовно. У мережі може здійснюватися семантичний пошук публікацій не за ключовими словами, а за анотацією, що підвищує точність результатів пошуку. Більшість публікацій, розташованих в мережі, знаходяться у відкритому повнотекстовому доступі.

2.5. Експериментальне визначення вихідного рівня стану порушеної проблеми на практиці

2.5.1. Для експериментального визначення вихідного рівня стану порушеної проблеми на практиці необхідно провести констатувальний етап педагогічного експерименту.

Констатувальний етап експерименту – це своєрідний зріз знань, умінь, навичок вчителя й учнів без будь-яких змін їх діяльності, який передуює формувальному етапу експерименту. Констатація – це результат ознайомлення з об'єктом, який фіксує безсумнівність існування чого-небудь, дійсний хід подій, які відбуваються насправді. Констатувати – підтверджувати, встановлювати наявність чого-небудь.

На основі зібраних в констатувальному експерименті даних конкретизуються завдання дослідження, визначаються критерії і розробляються показники оцінювання явища, процесу, певної якості особистості, визначається рівень сформованості вказаної категорії у піддослідних.

2.5.2. Для проведення констатувального етапу педагогічного експерименту необхідно визначитися із залежною перемінною, її компонентами, критеріями, показниками й рівнем проявлення.

Компоненти освітнього процесу – це його складові. До них вчені відносять цільову, стимулювально-мотиваційну, змістову, процесуальну, контрольну-регулювальну, оцінково-результативну, суб'єкт-суб'єктну компоненти. Ці компоненти слід визначити в предметі свого дослідження, тобто в незалежній перемінній. В дослідженні можна розробляти не всі компоненти.

Для характеристики компонентів освітнього процесу використовують критерії їх наявності.

Поняття «*критерій*» (в перекладі з грецького *kriterion* – засіб судження, переконання, міра) в педагогіці трактують як мірило для визначення та оцінки предмета чи явища; як ознаку, взяту за основу класифікацій [2, с. 588]. Н. Кузьміна поняття *критерій* визначає більш конкретно: як основну ознаку, за якою одне рішення обирається із більшості можливих [13].

Відповідно до складових освітнього процесу в педагогіці використовують

такі критерії оцінки освітніх компонентів, як мотиваційний, когнітивний (знаннєвий), операційно-діяльнісний і ціннісний.

Критерії оцінюють за допомогою показників. Відповідно до Словника української мови «показник» – це свідчення, доказ, ознака чого-небудь; або це наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь [2, с. 1023]. Конкретніше: *показники* – це якісні або кількісні характеристики критерію, які дають уявлення про його властивості та ознаки.

Ю. Бабанський, термін «показник» розглядає в трьох аспектах, а саме:

- а) як свідчення, доказ, ознака чого-небудь;
- б) як наочні дані про результати якоїсь роботи (навчально-пізнавальної діяльності студентів), якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь;
- в) як явище або подія, на підставі яких можна робити висновки про перебіг якого-небудь процесу [1].

Отже, показник, який є складником критерію, слугує типовим і конкретним виявом сутності якостей процесу чи явища, що підлягає вивченню.

Оволодіння діяльністю залежно від співвідношення і міри вияву окреслених показників здійснюється на певному рівні. Найбільш доцільно виділяти 4 рівні діяльності, наприклад:

1 рівень – початковий – репродуктивна діяльність з підказкою (зовнішньо заданим алгоритмічним описом);

2 рівень – середній – репродуктивна діяльність по пам'яті, коли всі необхідні правила дії відтворюються здобувачем самостійно, оскільки вони надійно закріплені в його довготривалій пам'яті;

3 рівень – достатній – здатність застосовувати наявну інформацію у нестандартних ситуаціях і при вирішенні нетипових завдань;

4 рівень – високий – здатність застосовувати наявну інформацію у нестандартних ситуаціях і при вирішенні нових завдань.

2.5.3. Розробка програми констатувального етапу педагогічного експерименту передбачає наступний алгоритм.

2.5.3.1. Визначення мети констатувального етапу дослідження.

Метою констатувального етапу педагогічного експерименту є визначення вихідного рівня досліджуваного явища, поняття чи процесу, особливостей його прояву в реальних умовах здійснення освітнього процесу.

2.5.3.2. Визначення завдань проведення констатувального етапу дослідження.

Відповідно до мети формулюють *завдання* констатувального етапу педагогічного експерименту. Ці завдання не слід ототожнювати з завданнями усєї кваліфікаційної роботи. Такими *завданнями* констатувального етапу педагогічного експерименту можуть бути:

- розроблення критеріїв і показників розвитку досліджуваного феномену;
- добір діагностичного інструментарію;
- проведення діагностичних процедур за допомогою різних методик;
- аналіз та узагальнення одержаних результатів, виявлення рівнів розвитку досліджуваних якостей в діючих на даний час умовах.

2.5.3.3. Визначення методів, засобів і обладнання для проведення констатувального етапу дослідження.

Методами для проведення констатувального етапу педагогічного експерименту можуть бути:

– теоретичні – теоретичний аналіз, синтез, обґрунтування, конкретизація, формалізація та т. ін.;

– емпіричні – педагогічне спостереження, тестування, постановка практичних завдань та ін.;

– соціологічні – анкетування, бесіди, експертне оцінювання;

– методи математичної статистики – середнє арифметичне, стандартне відхилення, ранжування та ін. (обрахунки доцільно проводити в середовищі Microsoft Excel, використовуючи відповідні функції).

Засобами для проведення констатувального етапу педагогічного експерименту можуть бути комп'ютери та програмне забезпечення, верстати чи швейні машини, необхідний інструмент, тренажери тощо.

2.5.3.4. Визначення експериментальної вибірки. *Вибірка* – це обрані для участі в дослідженні за допомогою спеціальної стратегії з усіх потенційних учасників. Обсяг вибірки – це число випробовуваних, включених до вибірки. Вибірка в експерименті складається з експериментальної групи – групи учасників, які зазнають впливу одного рівня незалежної змінної, і контрольної – групи, що знаходиться в тих же самих умовах проведення експерименту, за винятком впливу незалежної змінної.

Іншими словами: експериментальна вибірка – це частина генеральної сукупності елементів об'єкта, який досліджується, або це учасники експерименту – учні контрольної та експериментальної груп.

2.5.3.5. Визначення експериментальної бази для проведення констатувального етапу педагогічного експерименту.

2.5.3.6. Визначення та опис залежної перемінної та усунення додаткових перемінних.

2.5.3.7. Визначення показників і критеріїв оцінки залежної перемінної.

2.5.3.8. Складання документації для фіксації експериментальних результатів – бланків протоколів спостереження, робочих та узагальнюючих таблиць тощо).

2.5.3.9. Визначення місця та часу проведення констатувального етапу педагогічного експерименту; отримання дозволу на його проведення та погодження умов проведення.

2.6. Розробка програми формульовального етапу педагогічного експерименту

2.6.1. Формульовальний етап педагогічного експерименту передбачає дослідження явища в природних чи штучно створених контрольованих і керованих умовах. Дослідник, у відповідності з висунутою гіпотезою, навмисно створює певні умови, які мають сприяти формуванню нових властивостей і

якостей об'єкта. Причому, особливістю такого експерименту є можливість активного впливу на досліджуване явище. Він організовується на основі висновків із попереднього вивчення стану проблеми та аналізу результатів констатувального етапу експерименту.

Формувальний етап педагогічного експерименту пов'язаний із введенням в освітній процес запланованих новацій. Тобто, формувальний етап педагогічного експерименту (він же навчальний) передбачає навчання в експериментальних групах з уведенням нового (експериментального) фактору – незалежної перемінної. У якості такого фактору може виступати розроблена нова навчальна програма, або педагогічні умови, або нові педагогічні технології чи методики та т. ін.

Розробка програми формувального етапу педагогічного експерименту передбачає наступні дії.

2.6.1.1. Визначення мети формувального етапу експерименту.

Метою формувального етапу педагогічного експерименту є забезпечення педагогічного впливу на формування досліджуваної якості за допомогою запропонованих новацій, які мають забезпечити ефективний результат в реальних умовах здійснення освітнього процесу.

2.6.1.2. Визначення *завдань* проведення формувального етапу дослідження. Такими *завданнями* можуть бути:

- розроблення незалежної перемінної (новацій) для досягнення поставленої в дослідженні мети, зокрема, для забезпечення приросту показників досліджуваної якості;

- складання методичних матеріалів щодо проведення експериментального навчання;

- підготовка документації для фіксації експериментальних результатів – бланків протоколів спостереження, робочих та узагальнюючих таблиць тощо).

- здійснення освітнього процесу за експериментальною методикою, складеною в незалежній перемінній;

- проведення діагностики результатів запровадження експериментальної методики (незалежної перемінної) за допомогою методик, використаних на контрольному етапі педагогічного експерименту;

- аналіз та узагальнення одержаних результатів, виявлення рівнів розвитку досліджуваних якостей в результаті експериментального навчання.

2.6.1.3. Складання документації для фіксації експериментальних результатів – бланків протоколів спостереження, робочих та узагальнюючих таблиць тощо).

2.6.1.4. Визначення місця та часу проведення формувального етапу педагогічного експерименту; отримання дозволу на його проведення та погодження умов проведення.

2.7. Розробка програми контрольного етапу педагогічного експерименту

2.7.1. Програма контрольного етапу педагогічного експерименту має бути аналогічною до програми констатувального.

Метою контрольного етапу педагогічного експерименту є визначення педагогічної ефективності запропонованих новацій у вирішенні порушеної проблеми, виявлення та порівняння отриманих результатів констатувального і контрольного етапів.

Завданнями контрольного етапу педагогічного експерименту є:

- визначення величини приросту показників критеріїв оцінки сформованості досліджуваних якостей складових залежної змінної;
- визначення вірогідності та достовірності величини приросту показників критеріїв оцінки сформованості досліджуваних якостей складових залежної змінної;
- здійснення кількісного і якісного аналізу отриманих результатів порівняння;
- складання висновку про педагогічну ефективність запропонованих педагогічних умов, технологій чи методик для досягнення поставленої мети.

Контрольний етап педагогічного експерименту слід провести в експериментальних групах упродовж 10 тижнів під час виробничої практично підготовки у III семестрі.

2.8. Експериментальне визначення педагогічної ефективності запропонованих новацій

2.8.1. Для перевірки педагогічної ефективності запропонованих новацій необхідно:

- провести формувальний етап педагогічного експерименту в експериментальних групах (класах) під час виробничої педагогічної підготовки за раніше складеною програмою (тобто провести навчальні заняття, виховні заходи тощо за запропонованою методикою чи технологією);
- провести контрольний етап педагогічного експерименту (контрольні зрізи) за раніше розробленими методиками діагностики показників залежної перемінної під впливом незалежної;
- математична обробка отримані даних дослідження результати представити в таблицях, графіках, діаграмах, здійснити їх кількісний аналіз;
- здійснити якісний аналіз отриманих результатів, зробити висновки про педагогічну ефективність запропонованих новацій;
- скласти загальні висновки до виконаного дослідження.

2.8.2. Математична обробка даних дослідження передбачає використання первинних і вторинних методів статистичного аналізу.

Первинні методи дають можливість отримати показники, що безпосередньо характеризують результати вимірювань, здійснених в ході

педагогічного експерименту. Це: ранжування, шалювання, мода, медіана, вибіркоче середнє, вибіркова дисперсія, нормальний розподіл тощо [Гавр, 20].

Вторинні методи застосовуються для того, щоб на базі зібраних даних виявити приховані в них статистичні закономірності. Наприклад, методи дисперсійного, регресійного аналізу застосовуються для того, щоб визначити динаміку зміни окремих параметрів вибірки. Кореляційний, факторний аналіз здійснюється для встановлення статистичних зв'язків, що існують між змінними величинами, вимірюваними в експерименті. Методи тестування статистичних гіпотез та визначення довірчих інтервалів дозволяють теоретично обґрунтувати висновки стосовно параметрів та вигляду отриманого розподілу [20].

Статистичні методи дають можливість довести, що отримано дійсно не випадкові результати і підтвердити існування виявлених залежностей. Результати статистичної обробки даних представляють у вигляді таблиць, гістограм, діаграм чи графіків.

2.8.3. Аналіз експериментальних результатів.

Аналіз зібраного емпіричного матеріалу є одним із найважливіших етапів процесу дослідження. Аналіз емпіричного матеріалу здійснюється як зібраного теоретичного (наочного) матеріалу, так і даних, виражених за допомогою кількісних показників, отриманих у ході наукового вимірювання. Метою аналізу є виявлення структури досліджуваного явища та різних залежностей, зв'язків, що існують в його межах, а також принципів його дії/функціонування.

Розрізняють якісний і кількісний аналіз емпіричних результатів.

Якісний аналіз передбачає виділення елементарних складових частин досліджуваного явища, виявлення зв'язків та залежностей, які існують між ними, визначенні їх цілісної структури, тлумаченні їх змісту, або функції, яку виконують.

Метою якісного аналізу в педагогічному дослідженні є розуміння, наприклад, цінностей, мотивів дій, сформульованих оцінок, прагнень, бажань різноманітних осіб – учнів, батьків, вчителів. Їх суть вбачається не стільки в поясненні досліджуваних явищ, тобто у встановленні існуючих між ними причинно-наслідкових зв'язків, скільки в зрозумінні та інтерпретації явищ, які цікавлять дослідника.

Кількісний аналіз отриманих результатів передбачає виявлення зв'язків і залежностей, що існують між складовими частинами досліджуваного явища, визначенні їх цілісної структури, тлумаченні змісту, або функції, яку виконують, на основі даних вимірювання. Ці дані аналізуються за допомогою методів математичної статистики. Вибір статистичних методів обробки й аналізу даних здійснюється відповідно до обраної шкали вимірювання залежної змінної. До кількісних методів аналізу та інтерпретації даних відносять дисперсійний, кореляційний, факторний, регресійний і кластерний види статистичного аналізу.

Аналіз отриманих в дослідженні даних передбачає визначення причинно-наслідкових зв'язків і включає:

- опис реального стану досліджуваного явища;
- виявлення того, що можна зробити чи було зроблено для вирішення порушеної проблеми;
- з'ясування, чи є, або які були ресурси для вирішення порушеної проблеми;
- визначення величини ефективності впровадження новацій в організацію освітнього процесу та ін.

2.8.4. Складання висновків до виконаного дослідження.

Висновки в кваліфікаційній роботі повинні бути після кожного розділу. Вони мають містити підсумки з виконання поставлених завдань. Обсяг висновків до розділів – 0,5–1 сторінка.

Загальні висновки в магістерській роботі мають містити узагальнені підсумки з виконання поставлених завдань та доведення гіпотези дослідження. В першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі розкривають методи вирішення поставленої в роботі проблеми (задачі), їх практичний аналіз, порівняння з відомими розв'язаннями. Тут також подають якісні та кількісні показники здобутих результатів, обґрунтовують достовірність отриманих результатів, відомості про техніко-економічну, народногосподарську, наукову або соціальну їх вагомість, намічають шляхи удосконалення навчально-виховного процесу в навчальних та позашкільних закладах.

У висновках слід акцентувати увагу на самостійності виконаного дослідження. Для дотримання бажаного стилю формулювання висновків доцільно застосовувати такі висловлювання: *проаналізовано..., встановлено..., виявлено..., що дозволило..., доведено, показано, досліджено, розроблено, отримано, запропоновано, розроблено, рекомендовано, вважається за доцільне...* і т. ін.

Обсяг загальних висновків має бути 1–3 сторінки.

2.8.4. Складання списку використаних джерел.

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач повинен послатися на наукові, методичні нормативно-правові джерела, матеріали або окремі результати, з яких в дослідженні наводяться певні дані, або на ідеї та висновки, які використовуються для розроблення порушені проблеми, визначених задач чи питань. Це має забезпечити уникнення плагіату, привласнення авторства на чужий твір або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій, давність яких не перевищує п'ять років. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, якщо вони не перевидавалися, або коли наявний у них матеріал не включений до останнього видання.

Необхідно давати посилання на кожну цитату, запозичену думку, цифру, приклад з досвіду роботи тощо. Посилатися слід на останні видання публікацій. Якщо використовують відомості та матеріали з літературних джерел, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул.

Список використаних джерел обов'язково має включати не менше 25% зарубіжних джерел, які презентують досвід країн світу з окресленої проблеми дослідження.

Список використаних джерел розміщується після висновків. В списку використані джерела подаються або за алфавітним порядком прізвищ перших авторів або заголовків, або по мірі посилань. Він має самостійну нумерацією. Список використаних джерел слід оформляти згідно з вимогами державного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» (зразок див. у додатку Д).

Назви використаних робіт перекладу не підлягають і подаються мовою оригіналу. Необхідно мати на увазі, що в списку використаної літератури кожне джерело обов'язково має цитуватися в роботі.

2.9. Оформлення кваліфікаційної роботи

2.9.1. Загальне враження і оцінка будь-якої наукової праці, зокрема і кваліфікаційної роботи, визначається не тільки її змістом, а й структурою, мовою, оформленням, виглядом ілюстративних матеріалів, правильністю посилання на літературні джерела та оформленням списку використаних літературних джерел.

2.9.2. До оформлення наукових праць висувають такі вимоги.

2.9.2.1. Назви і заголовки окремих частин кваліфікаційної роботи повинні бути короткими і відображати головну сутність викладеного у них змісту.

2.9.2.2. План роботи може бути складеним за принципом від загальних положень до часткових і навпаки. Головне, щоб він враховував специфіку дослідження, був чітким і логічним.

2.9.2.3. Кожна наукова праця повинна мати реферат і висновки. Вони, як правило, пишуться після завершення усієї праці. Реферат виконує функції розширеного заголовку праці, коротко розкриваючи її зміст. Висновки – це концентрація самого головного, нового, що одержано на основі проведеного дослідження.

2.9.2.4. При викладенні матеріалу слід концентрувати увагу на новому, чітко пояснювати складні моменти, застосовувати аналогію з широко відомими явищами і фактами. Це стане запорукою привертання уваги читачів до основних положень праці.

2.9.2.5. Викладаючи текст бажано передбачити, щоб читачам було надано можливість самостійно прослідкувати всю послідовність проведеного дослідження, щоб хід авторських міркувань завжди був у полі зору читача.

2.9.2.6. Стисле і разом з тим досить повне викладення міркувань в роботі без «інформаційного шуму».

2.9.2.7. Точність і виразність письмового викладення матеріалу. Виклад тексту наукової праці повинен бути послідовним, логічно завершеним, з чіткими формулюваннями, які виключають двозначне та неправильне розуміння інформації; мова тексту – виразною, лаконічною і відповідати нормам літературної мови.

Засмічення мови наукової праці неправильними зворотами, канцеляризмами свідчить про низьку грамотність автора, а то і про відсутність у нього чітких уявлень про ті питання, які він намагається викласти на сторінках своєї праці. Складніші справи з термінологією.

2.9.2.8. Застосовувати правильну термінологію, терміни, які є загальноприйнятими у науковій літературі, підручниках і довідниках. У науковій праці не дозволяється застосовувати поняття, запозичені з побутової мови. Неправомірно, коли автор без достатніх для цього підстав сам придумує нові терміни, при тому що для відповідних понять вже існують сталі терміни. Погане володіння дослідником спеціальними термінами вказує на його поверхові знання у відповідній галузі знань. Уведення кожного нового терміну замість вже звичного повинне бути науково обґрунтованим.

Може бути, що один термін часом можна зрозуміти по різному. Або навпаки, одне поняття може пояснюватись зразу кількома термінами. Термін може не відповідати і навіть суперечити поняттю. Причому, у науковій термінології ще дуже багато слів іноземного походження. Саме через все це і засмічується наукова мова.

2.9.2.9. Цитування у тексті є обов'язковим елементом наукової праці. Звертатись до них доцільно тільки у тих випадках, коли цитата дійсно містить потрібну аргументацію. Слід пам'ятати, що цитування – це не засіб для захисту авторитетною думкою власного тексту або аргументованого переконання опонентів. Цитата повинна бути лише засобом розвитку власних міркувань за допомогою раніше висунутих іншими авторами правильних чи неправильних (на думку автора даної праці) ідей.

2.10. Оформлення бібліографічних посилань в тексті роботи

При оформленні бібліографічних посилань в тексті роботи слід використовувати відповідні мовні обороти. Вони дозволять уникнути плагіату. У різних випадках вони будуть мати певні кліше.

2.10.1. У разі посилання на певне поняття:

– «Відповідно до визначення, наведеного в ... [6, с. 6], під ... слід розуміти ...»;

– «У словнику ... [12] термін ... визначається як ...»;

– «Поняття ... в сучасній педагогіці трактується як ... [11, с. 22-27].

2.10.2. У разі згадування авторів, методів тощо:

- «Проблемі ... присвячено роботи [17-21]»;
- «Досвід ... описаний у публікаціях [4-12]»;
- «Метод ... знайшов відображення в роботах [3, с. 56-78; 14, с. 21-34]».

2.10.3. У разі згадування досліджуваних проблем, аспектів, методик і т. ін.:

- «Проблемі ... приділено серйозну увагу як в публікаціях теоретичного [12-21], так і експериментального характеру [22-27]»;
- «Відомі дослідження з ... як вітчизняних [16-23], так і зарубіжних вчених [44-56];
- «Методика ... викликала зацікавленість як педагогів [3-8], так і теоретиків інформатики [8-12], започаткувала дискусію в середовищі практичних працівників [12-22]».

2.10.4. У разі використання порівнянь, що відображають подібність поглядів:

- «Як у публікаціях [4-8], так і в роботах [9-11], пропонується ...»;
- «Відповідно до концепції ... , що запропонована в монографії [33] та у статті [21], застосовується спосіб ...»;
- «Аналогічний прийом мав місце [4] ...».

2.10.5. У разі використання порівнянь, що вміщують різні погляди:

- «Протилежна точка зору на ... , висловлена в роботі С. Г. Кулешова [34]»;
- «Інший спосіб розв'язання проблеми ... запропоновано в роботах І. А. Іванова [4-9];
- «На відміну від роботи [10], де трактується ..., в дослідженні [23] пропонується ...».

2.10.6. У разі погодження, схвалення, що відображають точку зору автора:

- «З нашої точки зору, найбільш вдалий підхід ... запропоновано в роботах [34-37]»;
- «Доречно погодитися з висновками, одержаними в дослідженнях [54-56], що ...».

2.11. Підготовка презентації доповіді по кваліфікаційній роботі

2.11.1. Презентації створюються для наочної підтримки захисту дослідницьких робіт, доповідей, рефератів, підготовки навчальних занять. Частина оцінки за виконану наукову роботу у випадку курсових і кваліфікаційних робіт припадає на правильну підготовку та використання презентації. В цілому, презентація у такому випадку має декілька основних цілей:

1) показати здатність студента самостійно осмислити матеріали наукової роботи, систематизувати їх і викласти у доступній для сприйняття формі,

2) виявити ораторські та комунікаційні здібності студента під час викладення основних положень роботи, а також відповідей на запитання та участі у загальній дискусії,

3) сформуванню у студента вміння працювати з електронними засобами створення, редагування та показу презентацій, тобто, комп'ютерною технікою та відповідним програмним забезпеченням, враховуючи специфіку дисципліни, в межах якої захищається робота.

2.11.2. Основною відмінністю презентацій від інших способів подання інформації є їх особлива насиченість змістом та інтерактивність, тобто здатність певним чином змінюватися й реагувати на дії користувача.

Головна мета презентаційного повідомлення — донести аудиторії потрібну інформацію. Тому важливо знати правила оформлення презентацій, що ґрунтуються на психофізіологічних особливостях сприйняття людиною інформації.

2.11.3. Для створення презентацій використовується програма Microsoft Office Power Point. Презентація складається із слайдів. Перед початком складання презентації слід визначитися з наступним:

- яка інформація пропонуватиметься на кожному слайді;
- який ілюстративний матеріал знадобиться;
- якими шрифтами послуговуватиметеся тощо.

2.10.4. Презентація має містити *титульний, інформаційні та завершальний слайди*. Кількість слайдів у презентації залежить від мети та цільової аудиторії, оптимально — це 10–20 слайдів.

На *титульному слайді* вказують тему презентації та її автора (прізвище, ім'я, по батькові), навчальний заклад, місто. Фото автора поміщають тільки у випадку, коли презентується портфоліо доповідача.

На інформаційних слайдах поміщають таку інформацію:

- мета та завдання дослідження;
- об'єкт і предмет дослідження;
- методи дослідження;
- наукова новизна;
- практична значимість;
- результати виконання поставлених завдань;
- висновки.

Завершальний слайд містить подяку за увагу.

2.11.5. Презентації складаються й оформлюються за певними правилами, які визначають оформлення текстової інформації на слайді, вимоги до тексту слайдів, вимоги до фону слайдів, вимоги до оформлення числових значень, таблиць та т. ін.

При оформленні текстової інформації на слайді слід керуватися такими правилами:

- у презентації використовувати шрифти без зарубок;
- для заголовків використовувати напівжирний шрифт;
- курсив застосовувати тільки для логічного наголосу, зокрема, на формулюванні основних положень, означень тощо;

- для основної інформації використовувати «прямий» звичайний шрифт;
- на одному слайді використовувати не більше двох різних шрифтів. Для всієї презентації має бути єдиний стиль шрифту;
- найдрібнішим шрифтом тексту презентації має бути шрифт 22 кеглю;
- не виділяти текст підкресленням, так як активні користувачі Інтернету підкреслення сприймають як гіперпосилання;
- використовувати такі шрифти: Arial, Georgia, Tahoma, Times New Roman, Verdana;
- не заповнювати слайд значним об'ємом інформації, вільне поле є само собою важливим елементом дизайну слайду;
- на одному слайді має бути одна теза (факт, думка, твердження).

Таблиця

Рекомендовані розміри шрифтів для тексту презентації

Вид об'єкта	Розмір шрифту
Заголовок слайда	22–30 pt
Підзаголовок	20–28 pt
Текст	18–22 pt
Підписи даних у діаграмах	20–24 pt
Підписи осей у діаграмах (якщо є)	18–22 pt
Заголовки осей у діаграмах (якщо є)	18–22 pt
Шрифт легенди	16–22 pt
Номер слайда	14–16 pt
Інформація в таблицях	18–22 pt

2.11.6. При складанні тексту слайдів слід враховувати наступні правила:

2.11.6.1. *При складанні тексту слайдів* слід враховувати наступні правила:

- в тексті слайдів слід використовувати короткі слова та будувати прості речення;
- рядок має містити 6–8 слів;
- усього на слайді має бути не більше 6–8 рядків;
- загальна кількість слів не повинна перевищувати 36;
- дієслова мають бути в одній часовій формі;
- текст вирівнювати по ширині;
- не слід розміщувати на слайді дослівно все, про що є намір сказати;
- текст має бути простим, лаконічним, таким, що нагадує тези.

2.11.6.2. *При виборі фону слайдів* необхідно враховувати такі рекомендації:

- використовувати не більше двох головних функціональних кольорів, які використовуються для фону та звичайного тексту;
- використовувати тільки світлий фон слайдів;
- усі слайди презентації повинні бути виконані в єдиній кольоровій гамі з використанням однакових шрифтів, однотипних ілюстрацій тощо (можна

обрати один з дизайнерських стилів, які пропонує програма Microsoft Office PowerPoint);

- уникати розміщення світлого шрифту на темному тлі;
- на одному слайді використовувати не більше трьох кольорів: один – для тла, другий – для заголовку, третій – для тексту.

2.11.6.3. *При оформленні числових значень слід:*

- при посилянні на роки певного століття значення року вказувати арабськими цифрами, а століття – римськими (наприклад, 10-і роки XXI ст.);
- не використовувати на слайді числове значення, оформлене у вигляді буквеного скорочення (наприклад, “млн.”, “млрд.”); краще вживати арабські цифри (наприклад, “1 000 000”, “1 000 000 000”);
- числові значення виділяти іншим кольором, розміром шрифту.

2.11.6.4. *При оформленні таблиць необхідно керуватися наступними вимогами:*

- табличну інформацію вставляти в матеріали як таблицю текстового процесора MS Word або табличного процесора MS Excel;
- розміщувати таблиці і діаграми на світлому або білому фоні;
- не вставляти в презентації великі таблиці, краще замінювати їх графіками, побудованими на основі цих таблиць;
- таблицю не розбивати та не розміщувати її окремі частини на різних слайдах.

2.11.7. У презентації можна використовувати можливості комп’ютерної анімації. До мультимедійної презентації бажано додавати звуковий супровід, щоб забезпечити емоційний вплив на глядача.

2.12. Захист кваліфікаційної роботи

2.12.1. Закінчена робота підписується спочатку студентом (на титульній сторінці), потім консультантами й подається науковому керівникові не пізніше як за 4 тижні до початку державної атестації. Після перегляду роботи та внесення студентом відповідних виправлень науковий керівник підписує саму роботу та кожен лист графічної частини і складає відгук.

2.12.2. Захист кваліфікаційної роботи здійснюється в два етапи:

- попередній, на засіданні кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти не менше як за два тижні до атестації з метою визначення рівня готовності роботи до захисту;
- основний, захист перед атестаційною комісією.

2.12.3. Попередній захист кваліфікаційної роботи.

На попередній захист здобувач має підготувати окрім рукопису самої роботи відгук наукового керівника, рецензію фахівця, довідку на наявність ознак збігів / ідентичності / схожості в роботі та доповідь з презентацією.

У разі негативного відгуку наукового керівника або негативної рецензії рішення про допуск / недопуск роботи до захисту ухвалюється на засіданні кафедри за результатами виступу здобувача.

Рецензування кваліфікаційної роботи доручають висококваліфікованим науковим, науково-педагогічним працівникам, стейкхолдерам установ та організацій. Склад рецензентів затверджується завідувачем кафедри теорії і практики початкової освіти. Рецензія повинна містити рекомендовану оцінку кваліфікаційної роботи за встановленою в ДДПУ шкалою оцінювання знань.

Рішення про допуск / недопуск роботи до захисту виносить завідувач кафедри / гарант освітньої програми на підставі попереднього захисту.

2.12.4. Захист кваліфікаційної роботи перед атестаційною комісією.

Захист кваліфікаційної роботи перед атестаційною комісією здійснюється публічно. У випадках, коли тематика кваліфікаційних робіт становить науково-теоретичну або практичну цінність для організацій, захист може проходити на їх базі з дотриманням усіх вимог щодо процедури захисту.

Тривалість захисту однієї кваліфікаційної роботи не повинна перевищувати 30 хв. Для висвітлення змісту кваліфікаційної роботи здобувачу вищої освіти надається слово для доповіді тривалістю 7–10 хв. Після доповіді здобувач вищої освіти відповідає на запитання, які виникли у членів атестаційної комісії. Ці запитання можуть стосуватися як теми виконаної роботи, так і бути загальними в межах освітньо-професійної програми здобувача вищої освіти. З дозволу голови атестаційної комісії запитання можуть ставити всі присутні на захисті.

Після відповідей здобувача вищої освіти комісія заслуховує відгук наукового керівника та рецензію (оголошуються особисто за їх присутності або секретарем комісії). Завершується захист відповіддю здобувача вищої освіти на висловлені у відгуку і рецензії зауваження за потреби.

2.12.5. У відгуку науковий керівник має вказати:

- відповідність змісту кваліфікаційної роботи освітній характеристиці та темі;
- обсяг розкриття теми;
- особистий внесок автора роботи в розробку теми; ступінь його самостійності, ініціативність, уміння проводити дослідження, узагальнювати дані практики, наукової літератури та робити правильні висновки;
- ступінь використання в роботі сучасних методів дослідження, аналітичних прийомів, засобів сучасної обчислювальної техніки;
- питання, які особливо виокремлюють кваліфікаційну роботу; недоліки роботи;
- рекомендації, побажання;
- можливість практичного використання роботи або її окремих частин у

практиці;

– інші питання (у який період та на якій матеріальній базі виконано роботу; особистісні якості студента, виявлені при виконанні роботи (сумлінність, ерудиція, наполегливість, оригінальність мислення, світогляд, самостійність, конструкторська, технологічна, методична грамотність і ін.);

– висновки (визначається рівень підготовленості здобувача, формулюється оцінка кваліфікаційної роботи, висловлюється думка про можливість допуску до захисту).

2.12.6. Рецензування кваліфікаційних робіт доручають висококваліфікованим викладачам закладів вищої освіти, які не працюють у даному навчальному підрозділі. Кваліфікаційні роботи можуть також подаватися на рецензування фахівцям виробничих, наукових і проектних організацій. Склад рецензентів затверджується ректором за поданням завідувачів відповідних кафедр і декана факультету. Негативна рецензія не є підставою для відхилення роботи (проекту) від її захисту. Рецензент відповідає за об'єктивність і якість підготовленого ним відгуку.

2.12.7. У рецензії на кваліфікаційну роботу вказують:

- актуальність і новизну теми;
- ступінь вирішення окреслених здобувачем завдань;
- обсяг, логічна стрункість і грамотність викладання питань теми;
- ступінь науковості (методи дослідження, постановка проблем, аналіз наукових думок, обґрунтованість й аргументованість висновків і пропозицій, їх важливість тощо);
- рівень самостійної роботи автора в розкритті питань теми;
- обсяг, достатність і достовірність практичних матеріалів, уміння аналізувати й узагальнювати практичні доробки;
- повноту використання нормативних актів і літературних джерел;
- помилки, неточності, суперечні положення, зауваження з окремих питань загалом у роботі (із зазначенням сторінок);
- правильність оформлення роботи;
- інші питання на розсуд рецензента;
- висновок про відповідність роботи наданим вимогам.

2.12.8. Критеріями оцінки кваліфікаційної роботи рецензентом є:

- коректність постановки завдань і шляхів їх вирішення;
- правильність термінології;
- актуальність та оригінальність одержаних висновків;
- оригінальність постановки експерименту;
- можливість впровадження (публікації, подачі заявки на винахід, участь у конкурсах, виставках, використання в навчально-виховному процесі);
- народногосподарська значимість, економічний ефект тощо.

Оцінка рецензентом обґрунтованості наукових положень, їх достовірності й новизни повинна бути об'єктивною та відбивати як позитивні, так і негативні

сторони роботи. Зокрема, рецензент має наголосити на ключових проблемах, звернути увагу на висновки й твердження, що викликають сумніви й можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту роботи.

Якщо рецензент встановив брак новизни або недостатню обґрунтованість висновків роботи, її низьку наукову й практичну цінність, виявив помилки або порушення вимог щодо оформлення (запозичення чужих праць без посилань, невідповідність змісту спеціальності, за якою вона подана до захисту та т. ін.), то він про це має повідомити студента та вказати відповідні зауваження у відгуку.

У загальному висновку рецензент має вказати про ступінь завершеності роботи, які в ній отримано теоретичні та (чи) експериментальні результати, що в сукупності вирішують поставлену наукову задачу, або є суттєвими для подальшого розвитку методики трудового та технологічного навчання.

Рецензент має право вимагати необхідні додаткові матеріали від студента та наукового керівника. Якщо відзив рецензента не відповідає вказаним вимогам, то Державна екзаменаційна комісія може повернути його для доопрацювання або заміни.

Рецензія має бути особисто підписана рецензентом і засвідчена печаткою установи, якщо він працює в іншій установі. Термін подання рецензії – один тиждень з дня одержання рецензентом роботи та не пізніше, чим один тиждень до захисту. Присутність рецензента на захисті не обов'язкова.

2.13. Оцінка захисту кваліфікаційних робіт

2.13.1. Оцінювання захисту кваліфікаційної роботи здійснюється в порядку, що регулюється нормативною документацією ДДПУ:

- за національною п'ятибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», «неприйнятно»);
- за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та накопичувальна 100-бальна

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
90–100 балів	відмінно
89–75 балів	добре
6–74 балів	задовільно
26–59 балів	незадовільно
0–25 балів	неприйнятно

2.13.2. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи:

– **«відмінно» (90–100 балів)** заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував всебічні, систематичні дослідницькі аналітичні навички, уміння без похибок виконувати завдання, сформульовані керівником, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану планом написання кваліфікаційної роботи, виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні дослідницьких аналітичних навичок;

– **«добре» (75–89 балів)** заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував ретельні дослідницькі аналітичні навички, успішно виконав передбачені планом написання кваліфікаційної роботи завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану для написання розвідки, продемонстрував систему засвоєних знань з дисциплін та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення під час подальшої професійної діяльності;

– оцінки **«задовільно» (60–74 бали)** заслуговує здобувач вищої освіти, який продемонстрував дослідницькі аналітичні навички в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених планом написання кваліфікаційної роботи, але припустився помилок, хоча має потрібні знання для їх усунення;

– **«незадовільно» (26–59 балів)** виставляється здобувачу вищої освіти, який має прогалини в знаннях основного матеріалу, припустився принципових помилок при виконанні завдань, передбачених планом написання кваліфікаційної роботи або плагіат фрагментів роботи становить від 25% до 50%, він не може продовжувати навчання /або приступити до професійної діяльності без доопрацювання кваліфікаційної роботи та повторного захисту її наступного року (без зміни наукового керівника);

– **«неприйнятно» (0–25 балів)** виставляється здобувачу вищої освіти, який надав для перевірки кваліфікаційну роботу, що не відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, або плагіат становить вище 50%, зі значними відхиленнями роботи. У разі отримання оцінки «неприйнятно» здобувач має право на написання іншої кваліфікаційної роботи за новою темою, з обов'язковим проходженням повторного курсу упродовж терміну, потрібного для створення такої роботи.

2.13.3. У випадку, коли захист кваліфікаційної роботи не відповідає вимогам рівня атестації, комісія ухвалює рішення про не атестацію здобувача вищої освіти, про що свідчить відповідний запис у протоколі засідання.

Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку під час захисту кваліфікаційної роботи, відраховується з ДДПУ як не атестований. Йому видається академічна довідка встановленого зразка. Повторний захист кваліфікаційної роботи є можливим лише на наступний рік після виконання визначених умов (проходження повторного курсу навчання, доопрацювання або написання нової кваліфікаційної роботи).

Повторний захист кваліфікаційної роботи з метою підвищення оцінки недопускається.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук І.В., Андрощук І.П., Самборська О.В., Лівшун О.В. Кваліфікаційна робота : методичні рекомендації та настанови для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Середня освіта (Трудове навчання та технології)». Хмельницький : ХНУ, 2023. 39 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне: Волинські обереги, 2011. 519 с.
3. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення: 03.03.2024).
4. Зайченко І. В. Педагогіка: *навч. посіб.* для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид. Київ: Освіта України, КНТ, 2008. 528 с.
5. Закон України «Про вищу освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004. {Із змінами}. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 03.03.2024).
6. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2017, №38-39, ст. 380. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 03.03.2024).
7. Закон України «Про повну загальну середню освіту 2020». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2020, № 31, ст.226) {Із змінами, внесеними згідно із Законом № 764-IX від 13.07.2020.}. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 03.03.2021).
8. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання. ДСТУ 8302:2015 / розробники Н. Петрова, Г. Плиса, Т. Жигун. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf> (дата звернення: 03.03.2024).
9. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання. ДСТУ 8302:2015 / розробники Н. Петрова, Г. Плиса, Т. Жигун. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf> (дата звернення: 03.03.2024).
10. Кваліфікаційна робота: *методичний посібник* для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта / уклад.: Л. Г. Гаврілова, І. А. Хижняк, О. Є. Ішутіна / за заг. ред. Л. Г. Гаврілової. Слов'янськ: ДДПУ, 2022. 137 с.
11. Концепція розвитку педагогічної освіти. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 р. № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 07.03.2024).
12. Магістерські роботи у вищих педагогічних навчальних закладах : методичний посібник для студентів спеціальності «8.010103 – Технологічна освіта» / Укладач В.В. Стешенко. Слов'янськ: СДПУ, 2009. 28 с.
13. Методичні вказівки до оформлення презентації курсових та дипломних робіт / Упорядники: Гребіник Д. М., Компанець І. В., Толстанова Г. М. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2015. 27 с.

14. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Затверджені Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584.) URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovo-metodychna_rada/2020-metod-rekomendacziyi.docx

15. Нагаєв В. М. Педагогіка вищої школи: *навч. посіб.* Харків: Стильна типографія, 2019. 267 с.

16. Наказ МОН України «Деякі питання розміщення державного (регіонального) замовлення, поєднання спеціальностей (предметних спеціальностей), спеціалізацій та присвоєння професійних кваліфікацій педагогічних працівників закладами фахової передвищої, вищої освіти» № 1006 від 11.11.2022 р.

17. Національна рамка кваліфікацій (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1341-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення 13.04.2024).

18. Немченко С. Г., Голік О. Б., Лебідь О. В. Педагогіка вищої школи: *підручник для студентів вищих навчальних закладів.* Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2014. 534 с.

19. Положення «Про освітні програми ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». Наказ ДДПУ від 28.08.2020 №463, зі змінами в редакції, затв. рішенням вч. ради ДДПУ, прот. №5 від 26.01.2023 р.

20. Положення про апеляційну комісію Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет». URL: <http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/004.pdf> (дата звернення: 01.09.2021).

21. Положення про кваліфікаційні роботи в Державному вищому навчальному закладі «Донбаський державний педагогічний університет». URL: <https://cutt.ly/BTycoAR> (дата звернення: 01.09.2024).

22. Положення про порядок створення та організацію роботи атестаційної комісії у Державному вищому навчальному закладі «Донбаський державний педагогічний університет». URL: <http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/001.pdf> (дата звернення: 01.09.2024).

23. Положення про практичну підготовку здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів у Державному вищому навчальному закладі «Донбаський державний педагогічний університет». URL: <http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/024.pdf> (дата звернення: 01.09.2024).

24. Постанова КМУ від 29.04.2015 №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (зі змінами у редакції від 01.02.2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-p>

25. Постанова КМУ від 30.12.2015 №1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» (в редакції постанови

Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 р. № 365). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-%D0%BF#Text>

26. Пригодій А. В., Белан Т. Г., Пискун О. М. Методичні рекомендації щодо виконання, оформлення та захисту кваліфікаційних робіт (проектів) здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю А4.10 «Середня освіта (Технології)». Чернігів : Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, 2025. 44 с.

27. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> (дата звернення: 03.03.2024).

28. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.12.2020 № 2736. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1143732-18#Text> (дата звернення: 13.04.2024).

29. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». Наказ Мінекономіки України від 23.03.2021 р. № 610. URL: <https://onlinelawschool.pro/teacherstandard> (дата звернення: 13.04.2024).

30. Стандарт фахової передвищої освіти з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями), затверджений і введений в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 21.09.2021 р. за № 1003. URL: <https://surl.lu/vfmmtdt> (дата звернення: 13.04.2024).

31. Рекомендації та вимоги до створення і оформлення мультимедійної презентації. URL: <https://surl.li/unpzfy> (дата звернення: 01.09.2022).

32. Стешенко В. В. Практичні роботи з основ науково-педагогічних досліджень: *навчальний посібник* для студентів спеціальності «014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології)». Видання 2-ге, доповнене та виправлене. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2017. 68 с.

33. Тверезовська Н. Т., Сидоренко В. К. Методологія педагогічного дослідження : *навч. посіб.* Київ: Центр учбової літератури, 2014. 440 с.

34. Тимчасовий стандарт вищої освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Ступінь бакалавр. Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)», затв. рішенням вч. ради ДДПУ, прот. №7 від 20.04. 2021 р., зі змінами в редакції, затв. рішенням вч. ради ДДПУ, прот. №5 від 26.01.2023 р. URL: <https://surl.li/ormwnd> (дата звернення: 01.09.2022).

35. Яшук С. М. Професійна підготовка викладача загальнотехнічних дисциплін: *навч. посіб.* Умань: ВПЦ Візаві, 2015. 132 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Виробничі функції та типові задачі професійної діяльності вчителя технологій, що визначають тематику магістерських робіт студентів

Виробничі функції діяльності	Групи типових задач діяльності
Соціальна	Пропаганда педагогічних знань
	Робота з батьками учнів
	Виконання громадських доручень
Виховна	Конструювання та проектування процесу виховання
	Мобілізація учнів на проведення виховних заходів
	Організація проведення виховних заходів
Гностична (дослідницька)	Вивчення особистості та колективу
	Вивчення передового педагогічного досвіду
	Розробка та дослідження інноваційних методик
Навчальна (дидактична)	Конструювання та проектування процесу навчання
	Формування предметних компетентностей в учнів
	Управління навчальною діяльністю на заняттях
Технологічна (за навчальним предметом)	Здійснення технологічного процесу з виготовлення виробів
	Забезпечення технологічного процесу виробництва
	Здійснення комплексної підготовки виробничого процесу
Методична	Підготовка до проведення занять і виховних заходів
	Участь у засіданнях методичних об'єднань
	Вивчення методичної та іншої літератури
Розвивальна	Конструювання та проектування процесу розвитку особистості
	Формування творчих особистісних рис у учнів
	Управління розвивальною діяльністю учнів
Організаційна матеріально- технічна	Підготовка матеріалів до занять
	Підготовка інструментів та обладнання
	Підготовка майстерні до занять

Зразок першої сторінки завдання

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Факультет _____

Рівень вищої освіти _____

Спеціальність _____

Освітньо-професійна програма _____

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри _____

" ____ " _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ

кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи): _____

керівник роботи _____,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ректора ДДПУ від " ____ " _____ 202_ року № ____ .

2. Строк подання роботи здобувачем вищої освіти _____

3. Вихідні дані роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

Зразок другої сторінки завдання

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання: _____

Здобувач вищої освіти _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Факультет _____

Рівень вищої освіти _____

Спеціальність _____

Освітньо-професійна програма _____

**ПЛАН-ГРАФІК
виконання кваліфікаційної роботи**

Тема кваліфікаційної роботи: _____

Здобувач _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

№№ з/п	Розділи, підрозділи та їх зміст	Термін виконання	Відмітка наукового керівника про виконання

Підпис здобувача _____

Підпис наукового керівника _____

Зразок титульного аркуша

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет _____

Кафедра _____

ПРИЗВИЩЕ ІМ'Я ПО БАТЬКОВІ ЗДОБУВАЧА

ТЕМА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Магістерська робота

галузь знань _____

спеціальність _____

освітня програма _____

Науковий керівник

(ПП, науковий ступінь, вчене звання)

Слов'янськ – 202 ____

Зразок бібліографічного опису використаних літературних джерел

№ п/п	Вид	Зразок бібліографічного опису
1.	Державні документи	<p>1. Закон України «Про освіту». <i>Відомості Верховної Ради (ВВР)</i>, 2017, №38-39, ст.380. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 (дата звернення: 03.03.2024).</p> <p>2. Закон України «Про повну загальну середню освіту 2020». <i>Відомості Верховної Ради (ВВР)</i>, 2020, № 31, ст.226) {Із змінами, внесеними згідно із Законом № 764-ІХ від 13.07.2020.}. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text (дата звернення: 03.03.2024).</p> <p>3. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення: 03.03.2024).</p> <p>4. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80 (дата звернення: 03.03.2024).</p>
2.	Книга одного автора, монографія	<p>1. Фармаковский В. И. Педагогика дела. Теория и практика трудового обучения в школе. Одесса: Книжный магазин Т-ва А. С. Суворова «Новое время», 1911. 182 с.</p> <p>2. Чепіга Я. Ф. Азбука трудового виховання й освіти: основи організації трудової школи з методологією початкового навчання. Київ: Держвидав, 1922. 147 с.</p> <p>3. Юрженко В. В. Методологічні підходи до визначення структури й змісту освітньої галузі «Технології» в основній школі: <i>монографія</i>. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 409 с.</p>
3.	Книга кількох авторів	<p>1. Підготовка вчителя трудового навчання в контексті оновлення професійних і освітніх стандартів: <i>колективна монографія</i> / Кол. авт. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2020–2021. 243 с.</p> <p>2. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології: <i>навч. посіб.</i> Київ: Академвидав, 2012. 224 с.</p> <p>3. Методичні рекомендації з організації та проведення</p>

		науково-педагогічного експерименту / Укл. Г. П. Лаврентьєва, М. П. Шишкіна. Київ: ІТЗН, 2007. 74 с.
4.	Підручник або посібник за редакцією	1. Ткачук С. І., Коберник О. М. Основи теорії технологічної освіти: <i>навчальний посібник</i> . Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2014. 304 с. 2. Янцур М. С. Теорія трудового навчання: навчальний посібник: <i>курс лекцій</i> (для студентів напряму підготовки «Технологічна освіта»). Рівне: РДГУ РВВ, 2010. 395 с. 3. Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. Технології розвитку критичного мислення учнів: <i>науково-метод. посіб.</i> / Наук. ред. О. І. Пометун. Київ, 2006. 220 с.
5.	Стаття одного автора у журналі або в збірці	1. Мадзігон В. М. Трудова підготовка і професійна освіта як інструмент формування компетентісних характеристик старшокласників у зарубіжних країнах. <i>Старша школа зарубіжжя: організація та зміст освіти</i> / За ред. О. І. Локшиної. Київ: СПД Богданова А. М., 2006. С. 41–54. 2. Стешенко В. В. Формування проєктної компетентності у здобувачів вищої педагогічної освіти магістерського рівня (обґрунтування специфічних вимог до змісту навчальної дисципліни «Педагогічне проєктування»). <i>Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи</i> . Вип. 80. Київ: Гельветика, 2021. С. 118–126.
6.	Стаття кількох авторів	1. Velychko V., Steshenko V., Yashanov S., Vovk N. & Kitova O. Modelling of pedagogical technologies on the basis of activity approach. <i>SHS Web Conf. Volume 104</i> , 2021. Second International Conference on History, Theory and Methodology of Learning (ICHTML 2021). Learning Methodology. URL : https://doi.org/10.1051/shsconf/202110403015 (дата звернення: 03.03.2024). 2. Хаєт Л. Г., Стешенко В. В. Підготовка вчителя трудового навчання в контексті оновлення професійних і освітніх стандартів: <i>колективна монографія</i> / Кол. авт.; наук. редактор доктор педагог. наук, професор Стешенко В. В. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2020–2021. 243 с. С. 7–31.
7.	Збірка складена укладачем	1. Сухомлинський В. О. Вибрані твори. В 5-ти т. Київ: Рад. шк, 1977. Т. 1. 572 с. 2. Ушинський К. Людина як предмет виховання.

		Спроба педагогічної антропології. <i>Твори</i> : в 6-и т. Т. 5. Київ: Рад. школа, 1952. 430 с.
8.	Навчальна програма	1. Трудове навчання. 5–9 класи: <i>Програма</i> для загальноосвітніх навчальних закладів / Затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. URL : https://ru.osvita.ua/school/program/program-5-9/56126/ (дата звернення: 03.03.2024). 2. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи»: для закладів загальної середньої освіти / автори: Ходзицька І. Ю., Горобець О. В., Медвідь О. Ю., Пасічна Т. С, Приходько Ю. М.). URL : https://ru.osvita.ua/school/program/program-5-9/83158/ (дата звернення: 03.03.2024).
9.	Стаття в газеті	Олена Биковська. Педагогіка здібностей і талантів. <i>Освіта</i> . №35–36. 18–25 вересня 2019 р. С. 2–3.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук І. В., Андрощук І. П. Теорія та методика трудового навчання: *навч. посібник*. Хмельницький: ХНУ, 2018. 226 с.
2. Андрощук І. П., Коберник О.М. Технологічна підготовка старшокласників сільських загальноосвітніх навчальних закладів: теорія і методика: *монографія*. Умань: СПД Жовтий, 2008. 240 с.
3. Антонова О. Є. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема. *Сучасні технології в освіті. Ч. 1. Сучасні технології навчання: наук.-допом. бібліогр. покажч.* Випуск 2 / Наук. ред. Л. Д. Березівська. Київ, 2015. С. 8–15.
4. Бондаренко В. І. Професійний імідж майбутнього вчителя технологій: теорія і практика формування: *монографія*. Слов'янськ: Б. І. Маторін, 2014.
5. Васьківська Г. О. Конструювання і реалізація змісту профільного навчання: особистісно орієнтований підхід: *практич. посіб.* Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2019. 96 с.
6. Виховання зростаючої особистості: ціннісний вимір: *колективна монографія* / За ред. О. М. Коберника. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. 222с.
7. Гагарін М. І., Коберник О. М., Прищепа С. М., Ткачук М. М. Проектування виховної системи загальноосвітнього навчального закладу: теорія, історія, практика: *колективна монографія* / За ред. О. М. Коберника. Умань: ФОП Жовтий, 2016. 338 с.
8. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: *методологічні поради молодим науковцям*. Київ, 1995. 45 с.
9. Готовність учня до профільного навчання / Упоряд. В. Рибалка ; за заг. ред. С. Максименко, О. Главник. Київ : Мікрос – СВС, 2003. 112 с.
10. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення: 03.03.2021).
11. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. 3-тє видання, виправлене. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
12. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2017, №38-39, ст. 380. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 03.03.2024).
13. Закон України «Про повну загальну середню освіту 2020». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2020, № 31, ст.226) {Із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 764-IX від 13.07.2020](#)}. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 03.03.2024).
14. Інноваційні технології навчання та виховання: *навч. посіб.* / О. М. Коберник, О. В. Бялик. Умань: ПП Жовтий, 2010. 210 с.
15. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання. ДСТУ 8302:2015 / Розробники Н. Петрова, Г. Пліса,

- Т. Жигун. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf> (дата звернення: 03.03.2021).
16. Кваліфікаційна робота: *методичний посібник* для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта / уклад.: Л.Г. Гаврілова, І.А. Хижняк, О.Є. Ішутіна / за заг. ред. Л.Г. Гаврілової. Слов'янськ: ДДПУ, 2022. 137 с.
17. Кизенко В. І. Варіативний компонент змісту освіти в основній і старшій школі: теорія і практика: *монографія*. Київ, 2018. 405 с.
18. Коберник О. М. Креативні технології навчання: *навч. посіб.* Умань: ВПЦ «Візаві», 2016. 272 с.
19. Коберник О. М. Педагогіка профільної школи: *навч. посіб.* Умань: ВПЦ Візаві, 2016. 284с.
20. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів технологій: *колективна монографія* / авт.кол. А. М. Гедзик, О. М. Коберник, С. І. Ткачук, С. М. Ящук [та ін.]. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 234 с.
21. Комп'ютерні презентації та публікації. URL : <https://sites.google.com/site/kplurok/1tema> (дата звернення: 02.09.2024)
22. Комп'ютерні презентації, їх призначення і класифікація (Теоретична частина). URL : <https://naurok.com.ua/urok-komp-yuterni-prezentaci-h-priznachennya-ta-klasifikaciya-175711.html> (дата звернення: 03.09.2024)
23. Концепція розвитку педагогічної освіти / Затверджено наказом Міністерства освіти України від 16 липня 2018 р. №777 // URL : <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 03.09.2024).
24. Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. Технології розвитку критичного мислення учнів: *науково-метод. посіб.* / Наук. ред. О. І. Пометун. Київ, 2006. 220 с.
25. Курліщук І. І. Методика професійного навчання: Основи технології навчання. Креативні технології навчання: *навч.-метод. посібник*. Старобільськ, 2017. 120 с.
26. Левицький Чеслав. Методологічні проблеми кількісного та якісного аналізу в педагогічних дослідженнях. *Professional education: methodology, theory and technologies. Професійна освіта: методологія, теорія та технології*. №2. 2015. <https://education-journal.org> > article > download (дата звернення: 27.07.2022).
27. Мадзігон В. М. Трудова підготовка і професійна освіта як інструмент формування компетентісних характеристик старшокласників у зарубіжних країнах. *Старша школа зарубіжжя: організація та зміст освіти* / За ред. О. І. Локшиної. Київ: СПД Богданова А. М., 2006. С. 41–54.
28. Мадзігон В. М., Волощук І. С. Технології дослідження освітніх проблем: *посібник*. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2018. 370 с.
29. Малихін А. О. Теорія і методика трудового навчання та навчання технологій у поняттях, схемах та ілюстраціях: *посібник*. Харків: Промарт, 2020. 560 с.
30. Мачача Тетяна. Особливості реалізації навчального предмета «Технології» в адаптаційному циклі базової освіти. URL :

<https://www.facebook.com/groups/Technologicaleducation2019/permalink/1225108394716593/?sfnsn=mo&ref=share> (дата звернення: 03.09.2024).

31. Мачача Т. С. Навчальна програма курсу за вибором «Проектування виробів в етностилі» для 10-11 класів: Київ: Інститут педагогіки, 2019. 19 с.

32. Методичні рекомендації з організації та проведення науково-педагогічного експерименту / Укл. Г. П. Лаврентьева, М. П. Шишкіна. Київ: ІТЗН, 2007. 74 с.

33. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи»: для закладів загальної середньої освіти / автори: Ходзицька І. Ю., Горобець О. В., Медвідь О. Ю., Пасічна Т. С, Приходько Ю. М.). URL : <https://ru.osvita.ua/school/program/program-5-9/83158/> (дата звернення: 03.03.2024).

34. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти / автор Туташинський В. І. URL: <https://surl.li/bwuhiv> (дата звернення: 03.03.2024).

35. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти / автори Терещук А. І., Абрамова О. В., Гащак В. М., Павич Н. М. URL: <https://surl.li/xxkbql> (дата звернення: 03.03.2024).

36. Модельна навчальна програма «Технології. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти / автори Кільдеров Д. Е., Мачача Т. С., Юрженко В. В., Луп'як Д. М. URL: <https://surl.li/mhgseo> (дата звернення: 03.03.2024).

42. Моделювання педагогічного середовища. Харків: Основа, 2012. 127 с.

43. Навчальна програма з трудового навчання для 5-9 класів. URL: <https://surl.li/gnwloi> (дата звернення: 03.03.2024).

44. Освітні технології: *навч.-метод. посіб.* / За ред. О. М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2004. 256 с.

45. Педагогіка профільної школи: *навч. посібн.* / За заг. ред. О. М. Коберника. Умань : ВПЦ «Візаві». 2016. 284 с.

46. Педагогічні технології в підготовці вчителів: *навчальний посібник* / За ред. І. Ф. Прокопенка. Харків : ХНПУ, 2018. 457 с.

47. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: *монографія* / За ред. С. О. Сисоєвої. Київ: ВІПОЛ, 2001. 502 с.

48. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти: *наказ МОЗ № 2205 від 25.09.2020*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text> (дата звернення: 03.03.2024).

49. Санітарний регламент для шкіл: на що директору(-ці) звернути увагу. URL: <http://surl.li/wbio> (дата звернення: 03.03.2024).

50. Стешенко В. В. Практичні роботи з основ науково-педагогічних досліджень: *навч. посіб.* для студентів педагогічних університетів. 2-ге вид., випр. та оновлене. Слов'янськ: ДДПУ, 2018. 70 с.

51. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: у 5 т. Київ: Рад. шк., 1986.

52. Тарара А. М., Мачача Т. С., Туташинський В. І., Вдовченко В. В. Проектування змісту профільного навчання технологій у старшій школі: *монографія*. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2019. 160 с.

53. Тверезовська Н. Т., Сидоренко В. К. Методологія педагогічного дослідження: *навч. посіб.* Київ: Центр учбової літератури, 2014. 440 с.
54. Теорія та методика навчання технологій: *навч. посіб.* / І. П. Андрощук, І. В. Андрощук, В. В. Бербец, О. В. Бялик та ін.; за заг. ред. О. М. Коберника. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. 473 с.
55. Ткачук С. І., Коберник О. М. Основи теорії технологічної освіти: *навчальний посібник.* Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2014. 304 с.
56. Трудове навчання. 5–9 класи: *Програма* для загальноосвітніх навчальних закладів / Затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. URL : <https://ru.osvita.ua/school/program/program-5-9/56126/> (дата звернення: 03.03.2024).
57. Трудове навчання та креслення у контексті сучасних інновацій: теоретико-методичні аспекти: *кол. монографія* / за ред. О. Д. Літковець. Рівне: Видавець О. Зень, 2018. 282 с.
58. Фармаковский В. И. Педагогика дела. Теория и практика трудового обучения в школе. Одесса: Книжный магазин Т-ва А. С. Суворова «Новое время», 1911. 182 с.
59. Чепіга Я. Ф. Азбука трудового виховання й освіти: основи організації трудової школи з методологією початкового навчання. Київ: Держвидав, 1922. 147 с.
60. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології: *навч. посіб. для вищ. навч. закл.* Київ: Академвидав, 2012. 222 с.
61. Шелестова Л. В. Вплив педагогічних технологій на розвиток творчих здібностей старшокласників в умовах профільного навчання: *монографія.* Paradygmaticzne aspekty i dylematy rozwoju nauk i edukacji: *monografia* / red.: J. Grzesiak, I. Zymomrya, W. Ilnytskyj. Konin–Uzhorod–Melitopol–Cherson–Krzywy. Róg: Posvit, 2019. S. 205–215. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716869> (дата звернення: 03.09.2024).
62. Юрженко В.В. Методологічні підходи до визначення структури й змісту освітньої галузі «Технології» в основній школі: *монографія.* Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 409 с.
63. Янцур М. С. Теорія трудового навчання: *навчальний посібник: курс лекцій* (для студентів напряму підготовки «Технологічна освіта»). Рівне: РДГУ РВВ, 2010. 395 с.
64. Кизенко В. І. Варіативний компонент змісту освіти в основній і старшій школі: теорія і практика: *монографія.* Київ, 2018. 405 с.
65. Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект: *кол. монографія* / авт. кол.: Г. О. Васьківська, В. І. Кизенко, С. В. Косянчук, О. В. Барановська, С. Е. Трубачева, О. В. Черноус, О. П. Кравчук, І. І. Доброскок. Київ, 2018. 260 с.

ГЛОСАРІЙ

Актуальність дослідження – це сформульована необхідність і своєчасність вивчення та розв'язання поставленої проблеми для подальшого розвитку педагогічної теорії й практики, а також суперечностей, що виникають між соціальними потребами (попитом на наукові ідеї та рекомендації) і наявними засобами їх задоволення, які може надати наука та практика.

Атестація – встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, компетентностей вимогам стандартів вищої освіти, що здійснюється відкрито і гласно.

Вибірка – група людей, на яку проводиться дослідження.

Генеральна сукупність – безліч людей, на яких розповсюджуються результати дослідження. Вибірка є частиною генеральної сукупності.

Вибірка представницька – така вибірка (див.), яка проведена по правилах, тобто відображає специфіку генеральної сукупності як по складу, так і по індивідуальних характеристиках включених в неї людей.

Гіпотеза — система умовиводів, наукових припущень, за допомогою яких на підставі низки фактів робиться висновок про існування об'єкта, зв'язку або причини явища, і цей висновок не є абсолютно достовірним.

Дослідження – пошук нових знань або систематичне розслідування з метою встановлення фактів; процес вивчення чого-небудь.

Експеримент – науковий метод дослідження явищ способом активного впливу на них за допомогою створення нових умов відповідно до мети дослідження або ж через спрямування перебігу процесу в новому напрямі.

Емпіричне наукове дослідження – дослідження, засноване на отриманні, аналізі і узагальненні досвідчених даних.

Кваліфікаційна робота – це самостійна науково-дослідна робота здобувача вищої освіти, виконана відповідно до вимог стандартів вищої освіти та здобутих за період навчання знань, умінь і навичок за фахом.

Компетентність – здатність особистості вирішувати типові професійні завдання на відповідному кваліфікаційному рівні.

Констатувальний етап експерименту – це своєрідний зріз знань, умінь, навичок вчителя й учнів без будь-яких змін їх діяльності, який передуює формувальному етапу експерименту.

Контрольний етап експерименту – визначення педагогічної ефективності запропонованих новацій у вирішенні порушеної проблеми.

Критерій – мірило для визначення та оцінки предмета чи явища; ознака, за якою одне рішення обирається із більшості можливих.

Мета дослідження – обґрунтоване уявлення про загальні кінцеві чи проміжні результати наукового пошуку, на досягнення якого спрямоване дослідження.

Метод – спосіб досягнення мети, сукупність прийомів та операцій теоретичного, практичного освоєння дійсності, спосіб певним чином організованої людської діяльності.

Монографія – наукове книжкове видання певного дослідження однієї проблеми або теми, що належить одному чи декільком авторам.

Наукова новизна одержаних результатів – коротка анотація нових наукових положень (рішень), запропонованих дослідником вперше.

Наукометрична база даних – це бібліографічна і реферативна база даних з інструментами для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях. Одними з найбільш значимих є Scopus, Web of Science та ін.

Об'єкт дослідження в педагогіці – це конкретний процес чи явище, яке існує незалежно від дослідника і на яке спрямована пізнавальна його діяльність.

Показник – це якісні або кількісні характеристики критерію, які дають уявлення про його властивості та ознаки.

Практичне значення одержаних результатів – відомості про наукове використання отриманих результатів досліджень, або про їх практичне застосування.

Предмет дослідження – це той аспект (властивості та відношення) об'єкта, який підлягають безпосередньому дослідженню, розробки.

Презентація (представлення) – це набір кольорових карток-слайдів («слайд-фільм») спеціального формату до певної теми з текстовою та графічною інформацією.

Формувальний етап експерименту – етап, що передбачає дослідження явища в природних чи штучно створених контрольованих і керованих умовах.

Методичні рекомендації

Стешенко Володимир Васильович

Бондаренко Володимир Іванович

Погорєлов Михайло Григорович

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

з написання кваліфікаційних робіт

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої педагогічної освіти зі спеціальності «А4 Середня освіта (Технології), 014.10 Середня освіта (Технології)». Видання 2-е, допов. та виправлене

Дніпро-Слов'янськ

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Комп'ютерний макет: Бистрицька Н. О.

Відповідальний за випуск В. І. Бондаренко

Надруковано з авторського оригінал-макета.